

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобутті першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

**Фінансовий результат звітного періоду: бухгалтерський облік та
економічний аналіз**

Виконала: студент групи ОО- 41

Фарзуллаєв Назар Рафікович

Керівник: Гнатюк Тарас Михайлович

Рецензент: Ємець Ольга Іванівна

Івано-Франківськ

2024

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
Розділ 1. ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРІЯ І НОРМАТИВНІ РЕГЛАМЕНТИ	7
1.1. Облікова теорія та економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємства...	7
1.2. Норми та регламенти обліку фінансових результатів діяльності підприємства	13
1.3. Теоретичні засади організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства	20
Розділ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	29
2.1. Формування і відображення фінансового результату в обліку: методика та практика	29
2.2. Облік фінансових результатів у контексті сучасних умов господарювання.	36
2.3. Загальні засади аналізу фінансових результатів та ефективності використання капіталу підприємства.....	43
Розділ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ТА ПРАКТИКИ.....	51
3.1. Операційні фінанси та сутність фінансової інформації для аналізу господарської діяльності КП “Комунгосп”	51
3.2. Сучасні підходи до впровадження оперативного аналізу фінансових результатів	59
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, проблеми, пов'язані з утилізацією та благоустроєм територій, набувають все більшого значення в контексті екологічної стійкості. Комунальні підприємства, що відповідають за вивіз сміття та забезпечення належного благоустрою, здійснюють ключову функцію у створенні комфортного середовища для мешканців міст та сіл. Проте, в умовах зростаючого населення, технологічних змін та постійного розширення міських територій виникають нові виклики для цих підприємств. Важливо розробляти та вдосконалювати методи та стратегії управління для оптимізації процесів вивозу сміття та збереження чистоти в містах та селах. Потреба в удосконаленні управління комунальними підприємствами збільшується в умовах постійних змін у законодавстві, вимогах до екологічної безпеки та підвищення вимог споживачів до якості послуг. Розвиток новітніх технологій, відіграє важливу роль у підвищенні ефективності та оптимізації витрат на управління відходами. Окрім того, в контексті економічних та екологічних викликів, виникає необхідність у вивченні ефективності та прибутковості діяльності комунальних підприємств, що виконують функції з вивезення сміття та благоустрою. Аналіз фінансових результатів та оптимізація витрат стають важливими завданнями для забезпечення стабільності та ефективності їх діяльності.

У своїх наукових працях, провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, серед яких Білик [1], Ф. Бутинець [3], О. Мелень, О. Майструк [24], Підгорний [36] Р. Скасюк [45], Сук [46], О. Філіпенко [48], М. Лучко [49], В. Краєвський [50] та інші, приділяли особливу увагу дослідженню теоретичних і практичних аспектів обліку та аналізу фінансових результатів, на яку ми спиралися вивчаючи актуальні питання щодо розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Таким чином, дослідження проблематики бухгалтерського обліку та економічний аналізу фінансових результатів звітного періоду комунальних підприємств, що здійснюють вивіз сміття та благоустрій, є нагальною необхідністю для подальшого розвитку і оптимізації їх діяльності.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом* дослідження є процес формування та управління фінансовим результатом звітного періоду на підприємстві. *Предметом* дослідження є методологічні засади та практичні аспекти бухгалтерського (фінансового та управлінського) обліку та економічного аналізу фінансового результату діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та пошук підходів до подальшого розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства. Досягнення визначеної мети дослідження передбачає вирішення ряд завдань, зокрема:

- провести аналіз концептуальних засад облікової теорії та економічного змісту фінансових результатів діяльності підприємства;
- дослідити норми та регламенти обліку фінансових результатів діяльності підприємства з метою їх оцінки та критичного аналізу;
- вивчити теоретичні засади організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства для подальшої характеристики та аналізу;
- дослідити процеси формування і відображення фінансового результату в обліку з акцентом на методіку та практику для розкриття основних принципів;
- вивчити особливості обліку фінансових результатів у сучасних умовах господарювання з метою аналізу їх впливу на діяльність підприємства;
- охарактеризувати загальні принципи та засади аналізу фінансових результатів, а також визначити перелік ключових маркерів ефективності використання капіталу на підприємстві;
- провести критичний аналіз звіту про фінансові результати підприємства та визначення його переваги та недоліки, як джерела інформації для прийняття управлінських рішень;

- дати огляд сучасних підходів до впровадження оперативного аналізу фінансових результатів для забезпечення швидкого та точного прийняття управлінських рішень;

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на теоретичних та методологічних засадах, які сформулювали провідні науковці вітчизняної та світової економічної думки, а також на відповідних законодавчих актах та нормативних документах, регламентуючих організацію обліку та аналізу фінансових результатів. Ця основа охоплювала як загальні принципи, так і специфіку досліджуваного підприємств, а також використовувала статистичну інформацію, облікові записи та звітні дані КП “Комунгосп”. В процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові методи пізнання економічних явищ для вирішення конкретних завдань дослідження. Наприклад, метод системного аналізу був використаний для розгляду процесів формування і відображення фінансового результату в обліку, спрямованого на розкриття основних принципів цього процесу. Індукція та дедукція використовувалися для вивчення особливостей обліку фінансових результатів у сучасних умовах господарювання, з метою аналізу їх впливу на діяльність підприємства.

Спеціалізовані методи, такі як аналіз впливу факторів, евристичне узагальнення та проектування інформаційних систем, використовувалися для охарактеризування загальних принципів та засад аналізу фінансових результатів. Також ці методи допомогли визначити ефективність використання капіталу на підприємстві.

Крім того, проведено критичний аналіз маржинального підходу до аналізу беззбитковості підприємства з метою виявлення його переваг та недоліків. Огляд сучасних підходів до впровадження оперативного аналізу фінансових результатів дав можливість забезпечити швидке та точне прийняття управлінських рішень.

Практичне значення одержаних результатів Своєчасне прийняття обґрунтованих управлінських рішень сприятиме активізації дії мотиваційних

важелів та забезпечить прозорість процесу формування фінансових результатів підприємства КП “Комунгосп”, що є головною метою дослідження.

Результати кваліфікаційної роботи можуть бути використані в навчальному процесі в закладах вищої освіти при розробці методичного забезпечення до нормативної складової освітньої програми з обліку і оподаткування. Отримані результати дослідження можуть стати цінними для професійного зростання спеціалістів різних сфер, включаючи бухгалтерів, фінансистів, економістів, аудиторів, працівників контрольно-ревізійних служб, а також інших фахівців, які працюють у підприємствах та організаціях.

Структура роботи. Вступ відображає загальний контекст дослідження, три розділи присвячені детальному аналізу теми, висновки узагальнюють основні результати та формулюють рекомендації. В кінці основного тексту роботи подані списки використаних джерел і додатки, які сприяють додатковому висвітленню проблеми. Обсяг тексту кваліфікаційної роботи становить 81 сторінка, що містять 8 таблиць та 15 рисунків. Перелік використаних джерел включає 57 позицій, обсяг яких складає 6 сторінок, а додатки займають 7 сторінок.

Розділ 1.

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРІЯ І НОРМАТИВНІ РЕГЛАМЕНТИ

1.1. Облікова теорія та економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємства

Ключовим аспектом у розумінні основ господарювання є пояснення мети створення підприємства та її впливу на діяльність економічного суб'єкта. Визначення цілей підприємства ґрунтується на його меті, яка визначається власниками на рівні підприємства та вищим управлінським персоналом на рівні структурних підрозділів. Ці цілі, керуючи діяльністю підприємства, розкриваються через фінансовий результат, що є вираженням досягнутої мети функціонування. Фінансовий результат стає ключовим показником ефективності господарювання, виконуючи функцію основного джерела самофінансування та розвитку підприємства. Він відображається через показники, такі як прибуток, що визначається рівнем ефективності у ринковій економіці і вирішує соціальні та матеріальні потреби різних зацікавлених сторін, включаючи персонал, акціонерів та державу.

У період трансформації економіки України концепція прибутку отримує нові інтерпретації, перетворюючись з простої оцінки результативності на ключовий елемент стратегічного розвитку підприємств. Тепер прибуток стає не лише відображенням ефективності, але й фокусом управлінських стратегій, який визначає подальший шлях розвитку. Ця переорієнтація обумовлена необхідністю відповідати попиту ринку на надані послуги чи вироблені товари, забезпечуючи вигідний дохід для підприємства [54].

Важливо зауважити, що прибуток стає ключовим ресурсом як на мікро-, так і на макрорівнях, що призводить до суперечностей між загальнодержавними інтересами та потребами розвитку підприємств як окремих суб'єктів господарювання. У такій ситуації прибуток стає головним стимулом розвитку

ринкової економіки, що потребує переосмислення його як економічної категорії в умовах ринкових відносин.

Погляньмо на історичний аспект цієї проблеми. Вчені різних епох звертали увагу на суть і джерела виникнення прибутку. Вже меркантилісти спробували пояснити цей поняття, вважаючи, що прибуток виникає внаслідок зовнішньої торгівлі, коли товари продаються за кордоном за більш високою ціною, ніж їхнє придбання. Однак насправді прибуток формується у процесі виробництва, де створюється додаткова вартість, хоча реалізація товару є необхідною умовою для його отримання [47]

Фізіократи, на відміну від меркантилістів, вважали, що прибуток виникає з сфери виробництва, зокрема з землеробства, оскільки в цій галузі можна спостерігати, як природні ресурси впливають на зростання споживчих вартостей понад витрати виробництва. Однак фізіократи обмежили це тільки землеробством і не врахували впливу інших факторів виробництва на формування прибутку.

Своїм внеском у розвиток категорії прибутку видатні представники класичної економічної школи, зокрема Адам Сміт і Давід Рікардо, показали, що вартість створюється не тільки в землеробстві, але і в інших галузях матеріального виробництва. Адам Сміт розглядав прибуток як результат праці робітника і функціонування підприємства. Давід Рікардо ж вважав, що розмір прибутку залежить від заробітної плати і підвищується або знижується в залежності від зміни цієї плати. Важливим фактором для підвищення прибутку вважалася суспільна продуктивність праці, яка зростаючи, знижує вартість робочої сили [10].

Класичне дослідження прибутку показало його складність і багатогранність, виокремлюючи його як окрему економічну категорію, що тісно пов'язана з процесом накопичення капіталу та зростанням соціального багатства. Таким чином, прибуток розглядався як результат продуктивності капіталу, винагорода капіталістові за його діяльність та ризик, а також як вирахування частини неоплаченої праці найманого робітника.

У прагматичній політичній економії, як яскравим представником якої є Жан-Батист Сей, прибуток розглядається як дохід від використання засобів виробництва та плата за працю підприємця за управління та організацію виробництва. Таким чином, дохід від капіталу відрізняється від підприємницького доходу.

Під час пояснення прибутку в економіці виникають різні погляди. Деякі економісти, такі як Д.Мілль, Мак-Куллох, А.Маршал та інші вважають, що прибуток підприємців є лише іншою формою заробітної плати за їх підприємницьку діяльність. Це означає, що підприємець отримує гроші за свою роботу як будь-який інший працівник, але може також отримувати частину прибутку в якості дивідендів чи інших винагород [10].

Інші економісти, вважають, що прибуток - це результат використання робочої сили, яка неоплачується належним чином. У цій теорії прибуток виникає через власність підприємця на засоби виробництва, тоді як робітники, які не володіють цими засобами, змушені продавати свою працю.

Щоб краще зрозуміти це, можна розглянути процес виробництва як суму трьох складових: вартості засобів виробництва, вартості робочої сили та прибутку. Прибуток у цьому випадку є частиною створеної виробництвом вартості, яка залишається власникові засобів виробництва після виплати робочої сили [6].

Отже, вирішення протиріччя між прибутком і заробітною платою полягає в розробці ефективної політики управління виробленою вартістю та її розподілу. Це означає, що потрібно знайти баланс між винагородою працівників і прибутком підприємства, щоб стимулювати ефективну працю та забезпечити стабільний фінансовий результат. Зважаючи на те, що варто розглянути проблему формування та розподілу вартості в межах підприємства, першочерговою необхідністю є розробка ефективної політики управління новоствореною вартістю. Ця політика має стати основою для забезпечення мотиваційних факторів робочої сили в зоні беззбиткової діяльності підприємств.

Наукові концепції прибутку, що доповнюють традиційні теорії економісти XIX-XX століть, відображають сучасні реалії. Зокрема, теорія продуктивності капіталу враховує нові "фактори" формування прибутку, такі як технічний прогрес та держава [14].

Також слід зазначити, що "технологічні" теорії прибутку підкреслюють роль ризику, невизначеності та очікувань у формуванні прибутку, але не відображають його сутності як об'єктивного економічного явища.

Серед нових концепцій прибутку важливе місце займає ідея революції в доходах, що вказує на зміну мотивів підприємництва і перехід від прибутку як головної мети до задоволення потреб суспільства. Це може призвести до зміни ролі прибутку як економічної категорії та до вирівнювання доходів різних соціальних верств.

Згідно з висловленням американського вченого-економіста Пола А. Самюельсона, прибуток можна розглядати як безумовний дохід, винагороду за підприємницьку діяльність, монопольний дохід чи етичну категорію. Такий підхід дозволяє зрозуміти складність та неоднозначність природи прибутку в сучасній економіці [44].

Провідні економісти в своїх концепціях прибутку зосереджуються на обмеженості ресурсів. Це означає, що прийняття рішення про виробництво певного продукту вимагає відмови від використання тих самих ресурсів для інших цілей. Витрати розглядаються як альтернативні у відношенні до можливих варіантів використання ресурсів.

Обрані витрати, що вважаються найбільш ефективними, стають явними (obvious) та відображаються у бухгалтерському обліку. Явні витрати можемо позначити символом – C_o . Їх ще називають бухгалтерськими або витратами зовнішніми (публічними). При оцінці управлінських рішень також враховуються альтернативні (possible) витрати, які є неявними і не оплачуються, але невід'ємною складовою виробництва [36].

Ці витрати ще називають внутрішніми або витрати що відображаються у внутрішньому (закритому) обліку. Альтернативні витрати можемо позначити символом – C_p

Отже, прийняття рішень повинно базуватися на релевантній інформації про сумарні економічні витрати (C_e), як явні, так і неявні (1, 1).

$$(C_e = C_o + C_p), \quad (1, 1)$$

Сучасна економічна теорія пропонує розглядати фінансовий результат з трьох аспектів. Перший аспект – це бухгалтерський прибуток (P_a). Цей показник визначається як різниця між валовим доходом (V_r) від продажу товарів та явними витратами на їх виробництво (1, 2). У випадку, коли валовий дохід менший за явні витрати ($V_r < C_o$), спостерігається збиток.

$$P_a = V_r - C_o \quad (1, 2)$$

Другий аспект – нормальний прибуток (P_n), що враховує сукупність упущених можливостей з отримання прибутку. Нормальний прибуток розглядається як частина загальних витрат, яка не відображена в бухгалтерському обліку, але представляє втрачену економічну вигоду.

Третій аспект – економічний прибуток (P_e), який враховує усі економічні витрати та представляє загальну ефективність діяльності. Цей показник визначається як різниця між валовим доходом та всіма економічними витратами, включаючи як видимі, так і невидимі (1, 3).

$$P_e = V_r - C_e \quad (1, 3)$$

Отже, бухгалтерський прибуток відображає фінансову вигоду від реалізації товарів, нормальний прибуток відображає упущені можливості отримання прибутку, а економічний прибуток представляє загальну ефективність діяльності, враховуючи всі можливі видимі та невидимі витрат.

У сучасному обліково-економічному дискурсі, особливу увагу приділяють розгляду питань, пов'язаних з обліком фінансових результатів підприємств. Визначення сутності поняття "фінансові результати" є об'єктом інтересу для численних вчених, серед яких Білик Т. О., М. А. Болюх [1] Бутинець [3] та інші. Розуміння цього поняття є ключовим для формування відповідних стратегій обліку та аналізу, а також для здійснення ефективного управлінського впливу на фінансові результати підприємства. У зв'язку з цим, ми розглянемо різноманітні підходи до визначення фінансових результатів [10] та проведемо їх порівняльний аналіз у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення фінансових результатів

Зміст категорії "фінансовий результат"	Автори
Сукупна різниця між доходами та витратами підприємства, що відображається у фінансовій звітності. Цей результат може виявитися або прибутковим, коли доходи перевищують витрати, що вказує на додаткову вартість та є джерелом фінансування подальшого розвитку підприємства, або збитковим, коли витрати перевищують доходи.	Бутинець Ф.Ф., Греченко Ю. А., Білик Т. О. Ткаченко Н.М.
Різниця між загальною сумою доходів і витрат підприємства чи його окремого підрозділу протягом певного періоду. Ця різниця формується через взаємодію різних компонентів, включаючи як позитивні, так і негативні значення.	А.Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Філімоненков О. С
економічний підсумку виробничої діяльності суб'єктів господарювання. Цей результат виражений у грошовій формі і представляє собою якісну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства, об'єднання або організації в цілому або їх окремих підрозділів.	Борисов А. Б., Вороніна О. О., Пипко В. А.
Зміна вартості власного капіталу підприємства, яка виникає внаслідок його підприємницької діяльності протягом конкретного звітного періоду	Лондар С. Л., Тимошенко О. В., Кондраков Н. П.

В контексті об'єкта даного дослідження відзначимо, що створення комунальних підприємств є стратегічним кроком для ефективного управління муніципальною власністю та забезпеченням потреб населення. Такі підприємства дозволяють місцевим органам влади контролювати різні аспекти життєдіяльності об'єднаних територіальних громад, включаючи комунальні послуги, інфраструктуру та соціальні програми.

Взаємодія між органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами сприяє оптимізації ресурсів та максимізації ефективності надання послуг. Функціонування комунальних підприємств є важливим елементом формування ринкової інфраструктури на рівні місцевого самоврядування. Такі підприємства стають ключовим інструментом в досягненні муніципальних цілей та задач, сприяючи забезпеченню належного рівня комунальних послуг та забезпеченню життєвих потреб громадян.

Проте, слід врахувати, що прибуток, як результат економічної діяльності, виявляється у сфері обігу, коли комунальні послуги, які створюються у сфері виробництва, реалізуються та споживаються. Важливо врахувати, що ці послуги не є матеріальними товарами, а представляють собою різноманітні функції, спрямовані на задоволення соціальних та господарських потреб населення та інших суб'єктів економіки [55].

При реалізації комунальних послуг виникає змішана діяльність, що включає виробництво та реалізацію. Коли підприємство, яке надає такі послуги, також відповідає за їх розподіл та обслуговування, це розглядається як єдиний процес. У такому випадку, прибуток розглядається як загальний показник, який враховує доходи та витрати, пов'язані з усіма аспектами цього процесу. Однак, якщо реалізацією комунальних послуг займаються спеціалізовані підприємства, відбувається розподіл прибутку між виробником і реалізатором, враховуючи їх капіталовкладення, норму додаткової вартості та середню норму прибутку.

Фінансовий результат звітного періоду може бути позитивним (прибуток) або від'ємним (збиток). Позитивний фінансовий результат свідчить про те, що підприємство заробило більше, ніж витратило, тоді як від'ємний результат означає, що витрати перевищили доходи. Отже, прибуток у сфері комунальних послуг виникає в результаті виробництва та реалізації цих послуг, а його утворення залежить від організаційно-функціональних аспектів діяльності підприємств, що їх надають.

1.2. Норми та регламенти обліку фінансових результатів діяльності підприємства

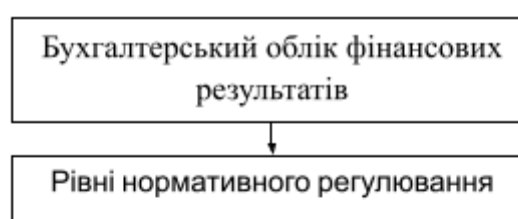
Перший рівень цієї системи становлять законодавчі акти, які визначають обов'язковість, правила і принципи ведення обліку та аудиту для всіх підприємств і організацій. Основу цих актів складає Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні".

Другий рівень системи представляють документи, що містять рекомендації з ведення бухгалтерського обліку та аудиту для конкретних секторів та видів діяльності. До цього рівня належать національні стандарти з питань бухгалтерського обліку. Таким чином, система документів перших двох рівнів складає законодавчу і нормативну базу ведення бухгалтерського обліку та аудиту, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів та забезпечує належну та однакову практику у галузі фінансового обліку і звітності для всіх суб'єктів господарювання. Також, системи документів цього рівня становлять рекомендаційні матеріали, які включають методичні рекомендації, вказівки та інструкції. Ці документи призначені для розробки різноманітних варіантів обліку на підприємствах з урахуванням специфіки галузі, типу виробництва та інших факторів. Система документів третього рівня розробляється на основі нормативних актів перших двох рівнів і не повинна суперечити їм.

Третій рівень складається з набору документів підприємства, які розкривають облікову політику організації. Ці документи розробляються на основі матеріалів перших трьох рівнів і включають в себе робочий план рахунків, форми первинних документів та облікові реєстри.

Загалом, нормативна база представляє собою письмові документи, які приймаються уповноваженими органами держави та встановлюють, змінюють або скасовують норми права. Ця база поділяється на внутрішню і зовнішню складові (рис. 1.1).

Зовнішня нормативна база включає закони, постанови, накази, інструкції, положення, методичні матеріали з обліку і звітності, а також нормативні акти з

питань оподаткування. Вона також охоплює національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та національні нормативи аудиту, які видаються і затверджуються відповідними органами держави. Ці нормативні документи необхідні для забезпечення законності та достовірності відображення господарських операцій, відповідності ведення обліку та звітності, а також для проведення аналізу та складання аудиторських висновків.

Рис. 1.1. Система нормативної регламентації обліку фінансових результатів в Україні

Для узагальнення, ведення та контролю бухгалтерської інформації на підприємстві необхідно керуватися низкою регламентних документів, які регулюють облік та аналіз фінансових результатів.

Серед цих документів можемо виділити “Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, в якому питання необхідності підведення підсумків господарського процесу розглядається опосередковано. Зокрема, у ст. 5 цього регламенту згадується, що мета бухгалтерського обліку і фінансової звітності – надання об'єктивної та достовірної інформації про фінансовий стан і фінансові результати підприємства для потреб користувачів [11].

Загалом, “Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” є основним правовим актом, який визначає правила і принципи бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в країні. Цей закон поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що мають обов'язок вести облік і звітність відповідно до чинного законодавства. Основні положення цього закону включають державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою захисту інтересів користувачів та удосконалення обліку і звітності. Тут розкривається умови та порядок застосування принципів та методів бухгалтерського обліку і складання звітності, які визначаються міжнародними

стандартами, а також розробка методичних рекомендацій галузевими міністерствами та іншими органами виконавчої влади [11].

Цей закон спрямований на забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності, що є ключовим для підтримки довіри інвесторів та інших зацікавлених сторін. Він також сприяє впровадженню міжнародних стандартів у сфері бухгалтерського обліку, що робить український бізнес більш конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

Фінансовий результат, який включає в себе прибуток або збиток, згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", повинен бути визначений та відображений в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів та витрат [11].

Цей принцип передбачає порівняння доходів та витрат звітного періоду, які були здійснені для отримання цих доходів. Отже, доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. За цим принципом, якщо доходи перевищують витрати, суб'єкт господарювання отримує позитивний фінансовий результат (прибуток), а в разі, коли витрати перевищують доходи - негативний фінансовий результат (збитки).

Щодо економічної вигоди, вона визначається як потенційна можливість отримання підприємством грошових потоків або інших еквівалентів. Така вигода може бути врахована в процесі аналізу фінансової звітності та прийняття управлінських рішень.

Натомість, у Податковому кодексі України фінансовий результат згадується досить часто в контексті бази застосування певних податкових норм. З тексту цього документу, випливає, що фінансовий результат до оподаткування є об'єктом оподаткування податком на прибуток. Шляхом певних критичних міркувань, з цього документу можемо виділити податковий аспект трактування поняття "фінансовий результат". "Фінансовий результат – це прибуток з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату

до оподаткування, відповідно до національних або міжнародних стандартів бухгалтерського обліку”[38].

Згадка про національні стандарти бухгалтерського обліку в Податковому кодексі України спонукає до аналізу тексту таких стандартів, як НП(С)БО 1, П(С)БО 15, 16, 17, 25 та інших, на предмет присутності в них інформації про методологічні засади облікової реєстрації фінансових результатів та відображення їх у звітності.

Деталізуючи інформацію звіту про фінансові результати за статтями, НП(С)БО 1 окреслює такі види фінансових результатів, як [31]:

- валовий прибуток (збиток);
- прибуток (збиток) операційної діяльності (фінансовий результат операційної діяльності);
- прибуток (збиток) до оподаткування (фінансовий результат до оподаткування);
- чистий прибуток (збиток) (чистий фінансовий результат).

З тексту даного стандарту можемо зрозуміти, що фінансові результати є певним результатом порівняння доходів і витрат від різних видів діяльності, що в підсумку має дати дві величини – фінансовий результат для підприємства та фінансовий результат для бюджету, як регулярне зобов’язання вносити свою частку дольової участі у розбудову соціальної, культурної, наукової, безпекової та іншої складових сталого розвитку України.

Ще глибший рівень регламентації методології обліку стосуються складових, які безпосередньо беруть участь у формуванні фінансових результатів описано в П(С)БО 15 та 16 [40, 41]. Текст П(С)БО 16 прямо стосується фінансових результатів, оскільки розкриває правила та процедури визнання витрат у бухгалтерському обліку. Витрати в цьому аспекті відображаються як зменшення активів або збільшення зобов’язань, що може призвести до зменшення власного капіталу підприємства (зменшення власного капіталу можна вважати збитком, чи від’ємним фінансовим результатом). Крім того, даний стандарт уточнює, що певні категорії витрат не визнаються

витратами і не включаються до звіту про фінансові результати. У свою чергу, П(С)БО 15 має пряму відносність до поняття фінансових результатів через свою специфіку визнання та класифікації доходу [40].

Даний стандарт встановлює умови для визнання доходу, які включають збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Це стосується фінансових результатів, оскільки збільшення власного капіталу вказує на зростання фінансової стійкості підприємства.

Також у тексті П(С)БО 15 наводяться критерії визнання доходу та його класифікацію. Ця інформація важлива для аналізу фінансових результатів, оскільки дозволяє розуміти, як саме дохід генерується і розподіляється в межах підприємства. Наприклад, класифікація доходу на чистий дохід від реалізації продукції, фінансові доходи та інші доходи надає інвесторам розуміння структури прибутку та його джерел. Тут описано порядок визнання доходу, пов'язаного з наданням послуг, що також має велике значення для фінансових результатів підприємства. Розуміння умов визнання цього доходу допомагає інвесторам зрозуміти, які доходи генеруються через надання послуг і як вони впливають на загальний фінансовий стан компанії [40].

П(С)БО 15 є прямим регламентним документом, що регулює облік фінансових результатів, оскільки надає інформацію про те, як саме доходи визнаються, класифікуються та впливають на фінансовий стан підприємства. Це важливо для інвесторів, які оцінюють фінансову стійкість та прибутковість компанії перед прийняттям рішення про інвестування.

Згідно з П(с)БО 17 "Податок на прибуток", фінансові результати поділяються на дві ключові категорії: облікові та податкові. Обліковий прибуток (або збиток) – це фінансовий результат, який відображає суму прибутку чи збитку до оподаткування, яка зареєстрована в бухгалтерському обліку та відображена у Звіті про фінансові результати за відповідний період [46].

Податковий прибуток (або збиток) – це фінансовий результат, який визначається за податковим законодавством об'єктом оподаткування за звітний період.

Нерозподілені прибутки (непокриті збитки) поточного та минулих років обліковуються на рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)", де субрахунки утворюють відповідну класифікацію фінансових результатів:

- прибуток, який не розподілено між учасниками;
- непокриті збитки;
- прибуток, використаний у звітному періоді.

Згідно з Інструкцією до застосуванні Плану рахунків № 291, прибуток, який не розподілено, означає прибуток поточного та минулого звітних періодів, який не був використаний у поточному або минулих звітних періодах [37].

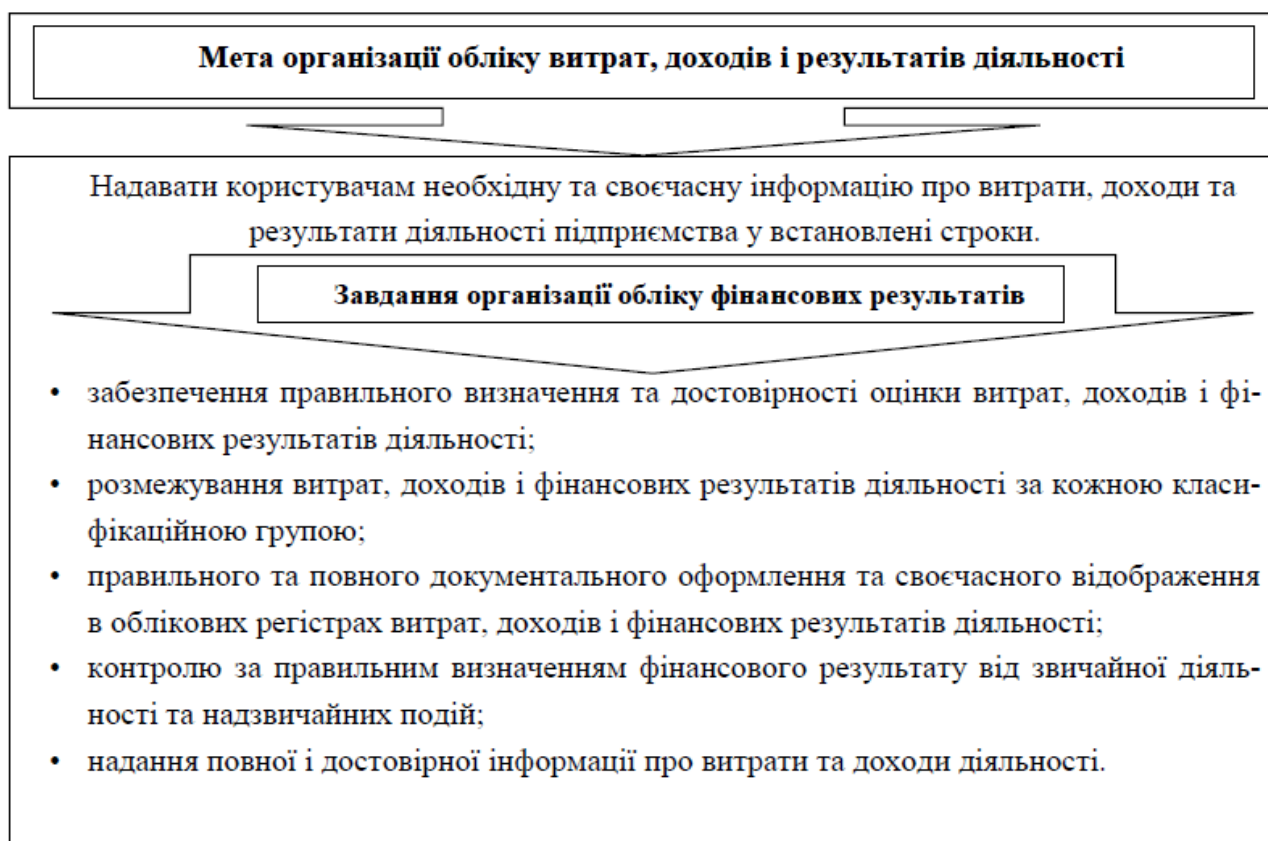
Непокриті збитки – це збитки підприємства, які не були компенсовані у поточному або минулих звітних періодах за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового чи додаткового капіталу тощо. Прибуток, використаний у звітному періоді, представляє собою суму прибутку, яка була розподілена між власниками (у формі дивідендів), або спрямована на виплати за облігаціями, відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку у поточному періоді [41].

Таким чином, У контексті законодавства України та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, фінансові результати підприємства поділяються на облікові та податкові. Обліковий прибуток (або збиток) визначається в бухгалтерському обліку та відображається у фінансовій звітності перед оподаткуванням, в той час як податковий прибуток (або збиток) базується на вимогах податкового законодавства. Нерозподілені прибутки (непокриті збитки) відображають суму прибутку або збитку, яка не була використана чи компенсована у попередніх періодах. Ці категорії допомагають уточнити фінансовий стан підприємства та його оподаткування.

1.3. Теоретичні засади організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства

Необхідність ефективної організації обліку витрат і доходів обумовлена їх критичним значенням для економічної діяльності підприємства. Витрати і доходи є основними складовими господарської діяльності, і без їх належного управління не можливе досягнення фінансової ефективності та стійкого розвитку підприємства.

Ринкова економіка сприяє активному використанню облікової інформації та підвищує її значущість у процесі управління. Проведення успішної підприємницької діяльності вимагає належної організації обліку, аудиту та аналізу. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві регламентується Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [11]. Згідно з цим законодавством, фінансовий результат (прибуток або збиток) повинен бути визначений та відображений в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів та витрат. Отже, згідно з цим принципом, для визначення фінансових результатів за звітний період необхідно порівняти доходи та витрати, пов'язані з цим періодом. Ці доходи і витрати відображаються у фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати отримання або витрати грошових коштів. Якщо доходи перевищують витрати, підприємство отримує позитивний фінансовий результат (прибуток); у випадку, коли витрати перевищують доходи, підприємство має негативний фінансовий результат (збитки). Завдання, вирішення яких забезпечує досягнення мети обліку фінансових результатів нами подано на рисунку (рис. 1.2)

Рис. 1.2. Мета та завдання організації обліку фінансових результатів [46]

Для ефективної організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів необхідно установити систему ведення обліку, яка чітко відобразатиме порядок руху облікової інформації. Концептуальна схема організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів наведена на рисунку 1.3.

Положення про організацію обліку та наказ про облікову політику визначають значення обліку, надаючи методичні вказівки щодо ведення бухгалтерського обліку фінансових результатів. Об'єкти облікової політики, щодо обліку фінансових результатів наведено на рисунку 1.4.

При виборі елементів облікової політики, особливу увагу слід звертати на вибір класу рахунків, які використовуються для відображення витрат. Як можна зауважити з рисунку 1.2 питання обліку витрат згідно з чинним законодавством, яке передбачає три основних варіанти обліку. Перший варіант передбачає використання 8-го класу рахунків, що охоплює витрати за елементами. Другий варіант передбачає використання 9-го класу рахунків, який включає витрати

діяльності. Третій варіант полягає в одночасному використанні обох класів рахунків.

Рис. 1.3. Концептуальна схема організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів

В попередніх параграфах ми уже проводили аналіз нормативного забезпечення обліку фінансових результатів. Нагадаємо, що методичні засади формування, оцінки та визнання інформації про доходи, витрати і фінансові результати визначаються П(с)БО 15 "Дохід", П(с)БО 16 "Витрати" та НП(с)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Ці норми поширюються на всіх юридичних осіб незалежно від форм власності.

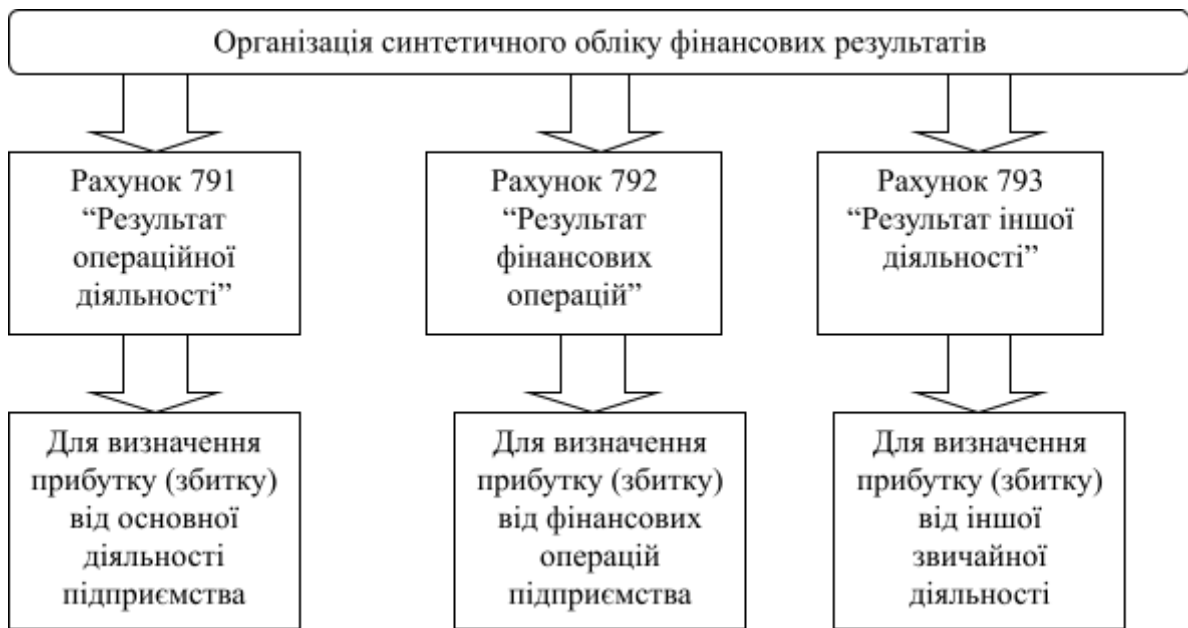
Положення про облікову політику	
<i>Спільні об'єкти облікової політики</i>	первинні документи з обліку витрат, доходів і фінансових результатів та графік їх документообороту
	перелік субрахунків та аналітичних рахунків, необхідних для відображення в бухгалтерському обліку витрат, доходів і фінансових результатів
	порядок віднесення доходів, витрат на фінансові результати (щомісяця, щоквартально)
<i>Об'єкти облікової політики щодо доходів і фінансових результатів</i>	номенклатура статей доходів діяльності
	спосіб вивчення ступеня завершеності робіт, послуг, доходів від використання і надання яких визначається за ступенем завершеності
	порядок розподілу чистого прибутку
<i>Об'єкти облікової політики щодо витрат</i>	номенклатура статей витрат діяльності
	нормальна потужність підприємства
	клас (класи) рахунків для обліку витрат діяльності
	база розподілу загальновиробничих витрат
	перелік та склад змінних і постійних загальновиробничих витрат

Рис. 1.4. Витрат, доходів і фінансових результатів в обліковій політиці.

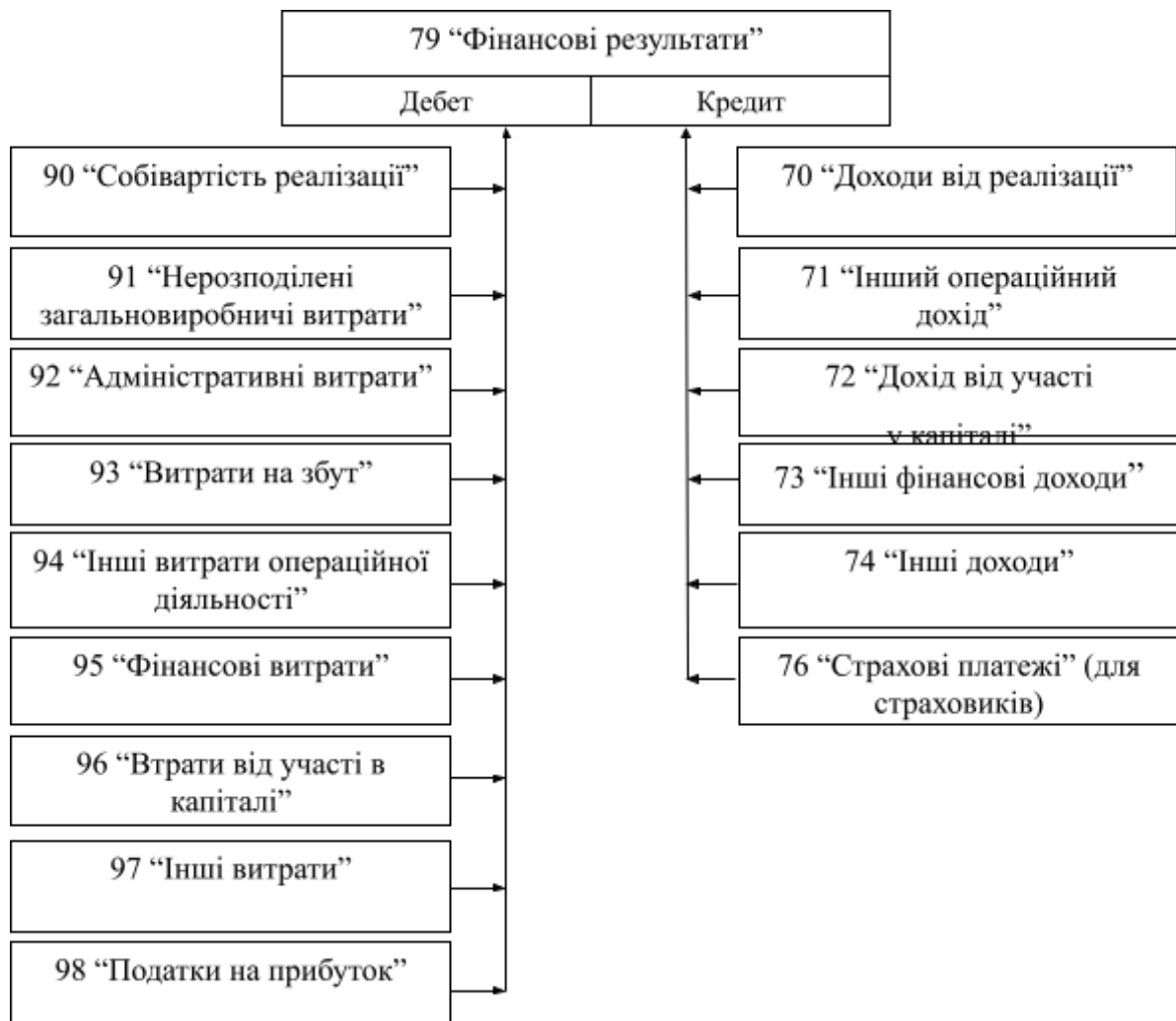
Проте, особливу увагу слід приділяти узагальненню інформації про фінансові результати підприємства, на рахунку 79 “Фінансові результати” (див. рисунок 1.5). Для належної організації обліку фінансових результатів, також потрібно ураховувати субрахунки визначені інструкцією 291, які представлені на рисунки 1.6. та 1.7.

Рис. 1.5. Класична схема організації руху облікової інформації про фінансових результатів

Рис. 1.6. Класична схема організації синтетичного обліку фінансових результатів

Рис. 1.7. Схема визначення фінансового результату

Для досягнення завдання раціональної організації обліку, необхідно належним чином організувати синтетичний та аналітичний облік, що полягає у зборі інформації за кожною окремою статтею, що відображається у фінансовому звіті.

Протягом фінансового року на аналітичних рахунках накопичуються дані про доходи та витрати підприємства в розрізі різних статей. Ця інформація є важливою для складання фінансової звітності та внутрішнього контролю.

При аналізі фінансових звітів особлива увага приділяється співвідношенню оборотів по рахунку 79 "Фінансові результати". Якщо дебетовий оборот перевищує кредитовий, це вказує на наявність нерозподіленого прибутку. З іншого боку, якщо кредитовий оборот перевищує дебетовий, це свідчить про те, що підприємство зазнало втрат.

Формування фінансових результатів відображено на рисунку 1.7. Кредитові обороти за рахунком 79 "Фінансові результати" реєструються у журналі 6, а дебетові - у інших журналах [37].

Організація обліку фінансових результатів підприємства включає два важливих етапи. Перший етап передбачає визначення фінансового результату діяльності підприємства протягом звітного періоду. Це здійснюється шляхом порівняння доходів та витрат за цей період, що фіксується у спеціальному документі, відомому як "Бухгалтерська довідка". Цей документ виступає основою для реєстрації всіх операцій у бухгалтерському обліку відповідно до відповідних облікових реєстрів.

Другий етап полягає в закритті доходів і витрат на рахунок 79 "Фінансові результати", що також відображається у бухгалтерській довідці. На цьому етапі узагальнюється інформація про фінансові результати, отримані як звичайною, так і надзвичайною діяльністю. Зокрема, суми в порядку закриття рахунків обліку доходів відображаються за кредитом рахунка 79 "Фінансові результати" та його субрахунків, а суми в порядку закриття рахунків обліку витрат - за дебетом. Також у бухгалтерській довідці відображається нарахована сума податку на прибуток.

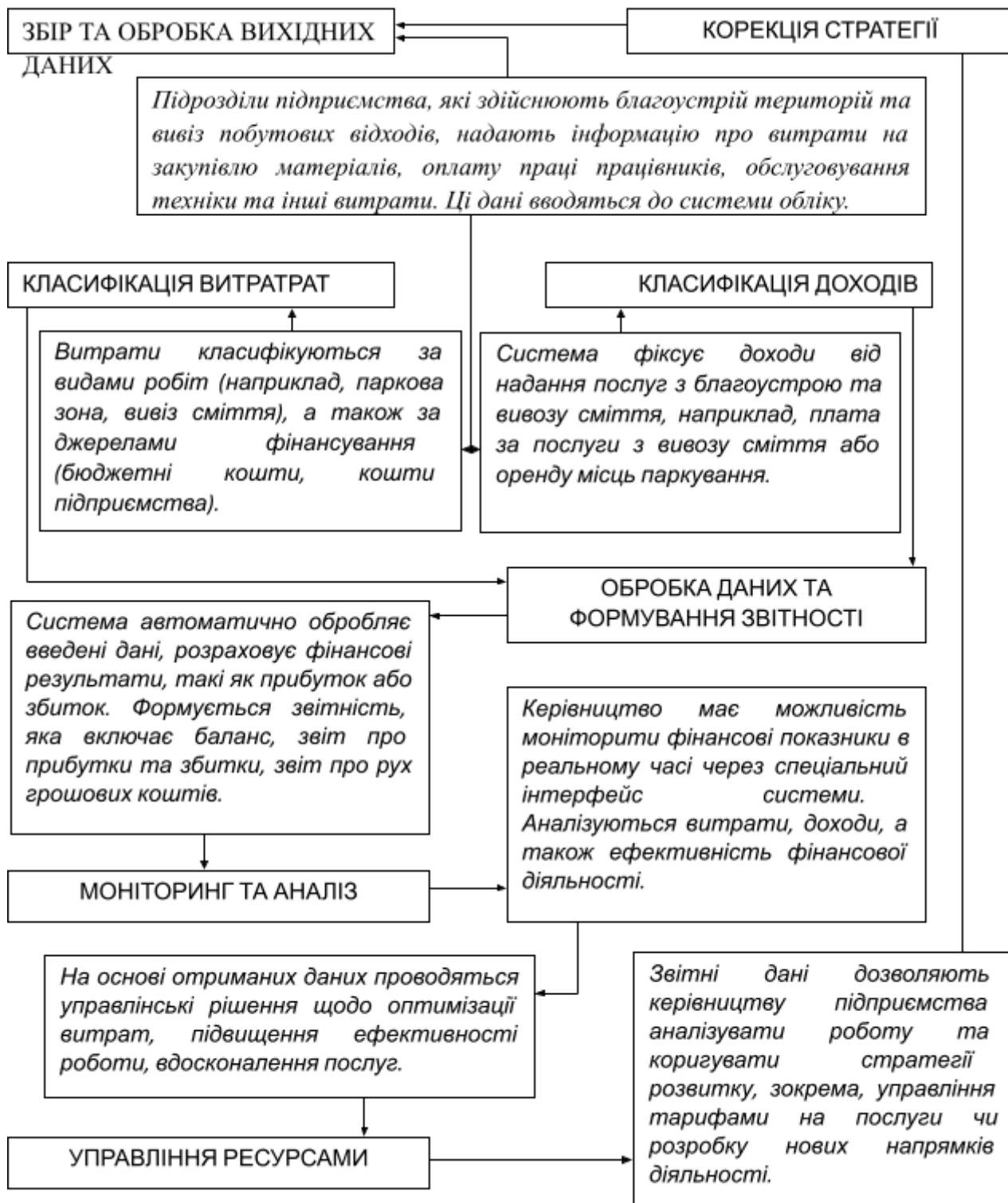
Підприємство має право самостійно вибирати форму ведення бухгалтерського обліку. Однією з перспективних форм на підприємстві є автоматизований облік, який передбачає використання відповідних програм. Питання автоматизації обліку доходів і результатів діяльності підприємств розглядали багато відомих вчених, серед яких Т. Підгорний [36], Р. Скасюк [46], В. Краєвчський [50] С. Мельник, І горбан, Н. Марушко [52], Шкроміда В.В., Шкроміда Н.Я., Гнатюк Т.М. [57] та інші. Усі дослідники сходяться у висновках, що ефективне управління підприємством неможливе без належної організації бухгалтерського обліку, основне завдання якого полягає у забезпеченні керівництва інформацією для управлінських рішень. Завдяки комп'ютеризації облікових процесів спрощується робота бухгалтера, зменшується її трудомісткість, що в свою чергу підвищує оперативність отримання необхідної інформації та її ефективність.

Однією з ключових складових обліку є облік фінансових результатів діяльності підприємства. Правильно організований облік доходів і фінансових результатів за різними параметрами надає різним користувачам достатньо інформації для управлінських рішень.

Згенерований на основі окремих наукових праць та рекомендацій порядок ведення комп'ютеризованого обліку фінансових результатів адаптовано до умов господарювання комунального підприємства з благоустрою та вивозу побутових відходів подано на рисунку 1.8.

Запропонована система автоматизації (рис. 1.8) дозволяє підприємству ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами та забезпечує оперативне прийняття управлінських рішень. Автоматизація бухгалтерського обліку фінансових результатів є важливим етапом в організації фінансової діяльності підприємства. Цей процес передбачає використання спеціалізованих програм та систем для збору, обробки та аналізу фінансової інформації. Автоматизація спрощує процеси ведення обліку, знижує його трудомісткість, підвищує точність та оперативність звітності. Це дозволяє підприємствам ефективніше

управляти своїми фінансовими ресурсами, забезпечувати вчасну інформацію для управлінських рішень та відповідати вимогам сучасного бізнес-середовища.

Рис. 1.8. Система автоматизації обліку фінансових результатів комунального підприємства

Таким чином, ході дослідження було розглянуто систему організації обліку фінансових результатів на прикладі комунального підприємства з благоустрою територій та вивозу побутових відходів. Цей процес включає в себе первинний, синтетичний та аналітичний облік, які відображаються у відповідних реєстрах та звітності. Зокрема, первинний облік даних забезпечує підставу для всіх операцій в аналітичному розрізі у бухгалтерському обліку, тоді як синтетичний облік консолідує ці дані для узагальнення та аналізу. Крім того, ми зазначили, що автоматизація процесу дозволяє спростити та прискорити роботу, забезпечуючи оперативний доступ до фінансової інформації та підвищуючи ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

Розділ 2.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Формування і відображення фінансового результату в обліку: методика та практика

Фінансові результати підприємства визначаються згідно з нормативним законодавством та характеризуються зростанням власного капіталу. Цей приріст є основним джерелом прибутку та складається з операційної, інвестиційної, та фінансової діяльності, а також може бути наслідком непередбачуваних обставин. Прибуток формується протягом року, переважно за рахунок реалізації продукції (виконання робіт чи надання послуг) та інших джерел. Фінансові результати формуються з доходів, з урахуванням витрат. Вони поділяються на кілька категорій, включаючи операційні, фінансові та інші результати. Ці результати визначаються типом діяльності, що призвела до їх виникнення та можуть включати інші витрати діяльності, що не знайшли свого відображення за видами діяльності. Чистий дохід визначається шляхом врахування податків та зборів від загального доходу.

Валовий прибуток (або збиток) розраховується як різниця між доходом та витратами від реалізації продукції. Чистий прибуток (або збиток) є алгебраїчною сумою прибутків або збитків, разом з податками.

Процес визначення фінансових результатів підприємства включає кілька послідовних етапів. Першим етапом є визначення чистого доходу, отриманого від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг ($ЧДР_{зп}$) (2. 1).

$$ЧДР_{зп} = ВР_{зп} - (ПДВ_{зп} - АП_{зп} - ІП_{зп} - ВД), \quad (2, 1)$$

де $ВР_{зп}$ – виручка від реалізації робіт, послуг чи продукції;

$ПДВ_{зп}$, $АП_{зп}$, $ІП_{зп}$ – податок на додану вартість, акцизний податок, інші платежі до бюджету;

ВД – надані знижки, повернення продукції, задоволені reklamaції та інші вирахування з доходу.

Далі визначаємо валовий прибуток (збиток) (В(з)П) (2, 2).

$$В(з)П = ЧДР_{зп} - СР_{зп} \quad (2, 2)$$

де $СР_{зп}$ – собівартість реалізації робіт, послуг чи продукції.

На наступному етапі валовий прибуток (збиток) збільшуємо на суму інших доходів операційної діяльності ($ІД_{од}$) та зменшуємо на операційні витрати (адміністративні (АВ), витрати на збут (МВ), інші операційні витрати ($ІВ_{од}$)). Таким чином ми отримаємо операційний фінансовий результат – прибуток (збиток) операційної діяльності ($ФР_{од}$) (2, 3).

$$ФР_{од} = В(з)П + ІД_{од} - АВ - МВ - ІВ_{од} \quad (2, 3)$$

На наступному етапі операційний фінансовий результат збільшуємо на суму фінансових доходів та доходів іншої діяльності ($Д_{фкі}$) та зменшуємо на фінансові та інші витрати діяльності ($В_{фкі}$). Таким чином ми отримаємо фінансовий результат діяльності до оподаткування – прибуток (збиток) ($ФР_{дп}$) (2, 4).

$$ФР_{дп} = ФР_{од} + Д_{фкі} - В_{фкі} \quad (2, 4)$$

Чистий фінансовий результат діяльності ($ЧФР_{зп}$) визначається як різниця між фінансовим результатом діяльності до оподаткування та сумою нарахованого податку на прибуток за даними бухгалтерського обліку в порядку закриття рахунків обліку доходів і витрат (2, 5).

$$ЧФР_{зп} = ФР_{дп} - ПП_{зп} \quad (2, 5)$$

Загалом цей процес є простим і зрозумілим, проте йому передуює певний підготовчий етап, який пов'язаний із закриттям рахунків обліку доходів і витрат та встановлення їх відповідності за різними видами діяльності. Такий підготовчий процес є важливим етапом у внутрішньому фінансовому управлінні підприємства, оскільки забезпечує достовірність та об'єктивність фінансової

звітності, що відображає фінансове становище підприємства на певний момент часу. Методика попередньої підготовчої роботи та закриття рахунків обліку доходів і витрат схематично подано на рисунку 2.1.

Рис. 2.1 Методика попередньої підготовчої роботи та закриття рахунків обліку доходів і витрат

Рисунок 2.1 пояснює процес визначення фінансових результатів підприємства та їхнє відображення в обліку. Рахунок 79 "Фінансові результати" використовується для цього. На дебеті цього рахунку відображаються суми витрат, також нарахований податок на прибуток, а на кредиті - суми доходів. Коли рахунок 79 закривається, кредитове сальдо списується на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)". Слід зауважити, що фінансові результати розділяються на види діяльності, такі як операційна, фінансова та інша звичайна діяльність. Кожен з цих видів має відповідні рахунки, на дебеті яких відображаються витрати, а на кредиті - доходи. Таким чином, фінансові результати підприємства розглядаються і відображаються згідно з їхнім джерелом та призначенням.

Таким чином можна стверджувати, що фінансові результати підприємства визначаються як зростання або зменшення його власного капіталу протягом всього звітного періоду в результаті підприємницької діяльності. Розмір та характер прибутків і збитків є ключовими показниками роботи підприємства. Узагальнення цих результатів відбувається на рахунку 79 "Фінансові результати", який об'єднує інформацію про фінансові результати від звичайної та надзвичайної діяльності.

На досліджуваному підприємстві КП "Комунгосп" надає послуги та вивозить сміття населенню на основі укладених договорів. Для місцевих жителів послуги надаються за довіреністю, а для інших – за наказом. Іноді ці документи об'єднуються в один – наказ-накладну, яка подається для оформлення рахунка-фактури. Всі ці документи формуються автоматично. Також оформлюється податкова накладна на кожну поставку.

Окремим видом діяльності КП “Комунгосп” є утримання та благоустрій території населених пунктів, що входять до меж Делятинської ОТГ. Тут питання визначення меж обслуговуваних територій населених пунктів опосередковано стосується організації управління виконкомом селищної ради Делятина, зокрема, в частині управління видатками на благоустрій.

Загалом, об'єкти благоустрою та їх території мають свої власників та відповідальних за їх утримання. Наприклад державні органи, органи місцевого самоврядування (ОТГ), різноманітні підприємствачи підприємці та інші власники фізичні особи і користувачі.

Делятинська ОТГ має визначені території прилеглих до неї об'єктів благоустрою і здійснює контроль за їх утриманням відповідно до затвердженої програми розвитку. Виконкомом Делятинської ОТГ визначено балансоутримувачів цих об'єктів шляхом проведення конкурсу. Усі підприємці, підприємства та інші власники капітальних чи тимчасових споруд відповідають за територію біля своїх споруд та зобов'язані забезпечити належне утримання цих територій. Окремо їх надається можливість укласти угоду з балансоутримувачем щодо спільного утримання. Підприємства, установи та організації, незалежно від їхнього правового статусу, також мають відповідальність за утримання об'єктів благоустрою, які перебувають у їхній власності або користуванні, а також за прилеглі території.

Можливість спільного утримання територій реалізована шляхом створення спеціалізованого підприємства КП “Комунгосп”, яке надає послуги з благоустрою, такі збір та вивіз твердих побутових відходів, озеленення та прибирання, ландшафтне планування та інше. Це підприємства є ключовими постачальниками послуг для інших підприємств, підприємців, установ та виконкому Делятинської селищної ради у межах територіальної громади.

Облік реалізації послуг з утримання територій та вивозу сміття ведеться на відповідних рахунках. Кожному клієнту, якому надається послуга, формується відповідний рахунок. Сума оплати за послуги фіксується через банківську виписку. У кінці кожного місяця дохід від реалізації послуг

списується на відповідні рахунки, які потім закриваються. Документ “Фінансові результати” використовується для проведення операцій з закриття рахунків обліку витрат і визначення кінцевого фінансового результату діяльності підприємства. Кожна з перерахованих операцій відповідає певному етапу визначення фінансових результатів підприємства і здійснюється через програму “BAS-бухгалтерія”.

Окремим елементом організації обліку фінансових результатів є питання планування доходів КП “Комунгосп”. Зокрема, через представника у роботі органів місцевого самоврядування (участь у робочих комісіях) підприємство бере активну участь розробці програми з благоустрою, яка стає основою для виконання заходів з покращення стану території Делятинського ОТГ. Таким чином, КП “Комунгосп” ділить відповідальність за виконання програм з утримання територій, благоустрою, вивозу та утилізації твердих побутових відходів з виконкомом селищної ради, залишаючись при цьому, основним підприємством яке надає послуги виконкому з реалізації цих програм.

КП “Комунгосп” розробляє і подає на розгляд робочій комісії виконкому рекомендації до розміру бюджетного запиту установою, яка є розпорядником бюджетних коштів щодо потреби у фінансуванні програм з благоустрою. Вносить пропозиції до плану видатків на благоустрій місцевого бюджету включно з розподілом коштів на реалізацію конкретних заходів програми. Активно долучається до паспорту бюджетної програми, який є необхідним для проведення платежів за дорученнями розпорядника бюджетних коштів. Готує матеріали для включення їх у звіти про виконання бюджетних програм з благоустрою, що включають інформацію про результати реалізації заходів та використання бюджетних коштів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Перелік статей до бюджету доходів та витрат КП “Комунгосп”

№ з/п	Економічна класифікація витрат / доходів	Види витрат / доходів на благоустрій
-------	--	--------------------------------------

1	Запаси, обладнання та інвентар	Витрати на сировину і матеріали, будівельні матеріали, інвентар, інструменти, саджанці, квіткова продукція, хімічні препарати для дезінфекції, інше.
2	Послуги	Доходи від надання послуг, пов'язаних із організацією благоустрою території, утриманням прилеглих об'єктів у належному гігієнічному та технічному стані, а також за проведення процедур дезінфекції місць накопичення твердих побутових відходів.
3	Багаторічні насадження, предмети тривалого користування	Витрати на закупівлю переносних насаджень, включаючи кущі, декоративні дерева, а також плодово-ягідні дерева, призначені для озеленення територій, що оточують установи, будівлі, подвір'я, майданчики, сквери та інші аналогічні місця.
4	Капітальні інвестиції, придбання (створення) інших об'єктів	Витрати на капітальне будівництво об'єктів благоустрою (зупинки громадського транспорту, літні майданчики в парку, спортивні майданчики тощо).
5	Послуги з капітального ремонту	Доходи від послуг з ремонту інфраструктурних об'єктів благоустрою, таких як зупинки громадського транспорту, літні майданчики в парку, спортивні майданчики, пам'ятники, ремонт пішохідних доріжок, тротуарів та інших подібних споруд.
6	Послуги з реконструкції та реставрація інших об'єктів	Доходи від реконструкції та реставрації (добудови, дообладнання, модернізації) об'єктів благоустрою.
7	Транспортні послуги	Доходи від послуг зі збору та перевезення твердих побутових відходів.

Така організаційна робота є важливою для КП “Комунгосп” з двох обставин. По-перше, є певний економічний ефекти від участі у плануванні видатків, адже видатки місцевого бюджету це доходи КП “Комунгосп”. А це означає, що підприємство може грамотно планувати раціональне використання власних ресурсів для забезпечення належного рівня фінансового стану та стійкості господарського процесу. По-друге, тут є певний соціальний ефекти у забезпеченні ефективного та відповідального використання бюджетних коштів на благоустрій територій та підвищення якості життя громади.

Комунальне підприємство “Комунгосп” веде облік витрат виключно на рахунках класу 9. Адже, для бухгалтера, який заповнює форму № 2-м “Звіт про фінансові результати”, не потрібно проводити додаткові розрахунки для групування операційних витрат відповідно до видів економічної діяльності. Що значно спрощує організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємстві.

Таким чином, організація обліку є важливим аспектом фінансового управління. Організація ефективного бухгалтерського обліку відіграє ключову роль у забезпеченні оптимального використання ресурсів та контролю над фінансовою діяльністю підприємства. Ретельне ведення обліку витрат та доходів на благоустрій та утилізацію відходів дозволяє оптимізувати господарський процес, реалізувати відповідність діяльності підприємства законодавчим вимогам та забезпечити прийнятний рівень фінансового результату та фінансового стану комунального підприємства. Послідовне дотримання стандартів бухгалтерського обліку сприяє підвищенню ефективності управління ресурсами та збільшенню фінансової стабільності. Якісна організація обліку є необхідною передумовою для забезпечення стійкого розвитку та успішного функціонування комунального підприємства у сфері благоустрою та вивозу твердих побутових відходів.

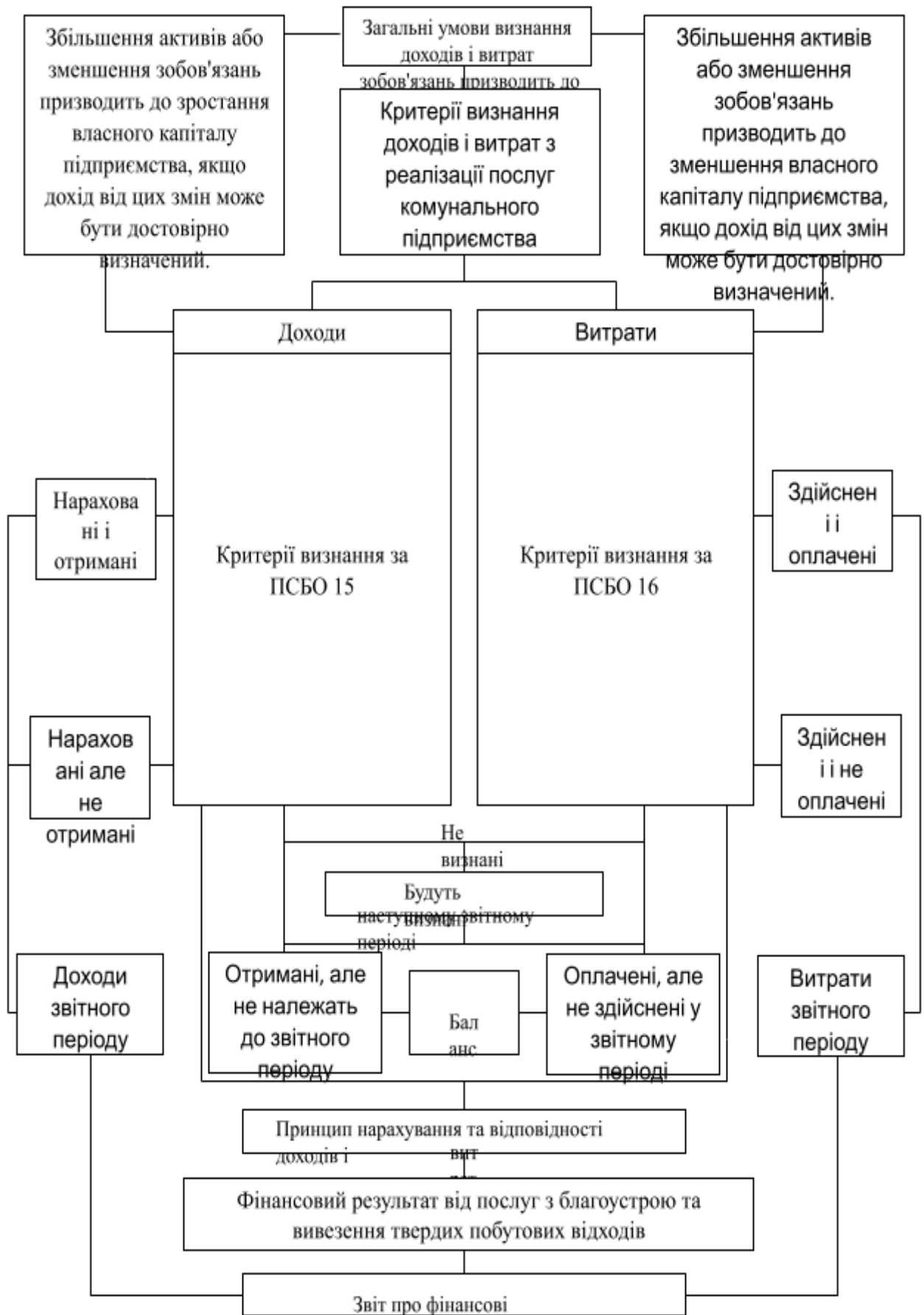
2.2. Облік фінансових результатів у контексті сучасних умов господарювання

В розв'язанні актуальних завдань, що стоять перед організацією бухгалтерського обліку фінансових результатів КП "Комунгосп", визначення якісного рівня виконання цих функцій базується на методологічних принципах, що відображають специфіку діяльності підприємств даного сектору та відповідають аналітичним запитам управління.

Аналізуючи принципи формування фінансових результатів та показників, важливо забезпечувати дотримання стандартів обліку та складання фінансової звітності відповідно до встановлених нормативних актів. Особлива увага приділяється визначенню моментів виникнення доходів та витрат, що базується на критеріях, встановлених відповідними регуляторами, та перевірці відповідності принципу нарахування та співвідношення доходів і витрат. Визначення фінансового результату ґрунтується на порівнянні доходу та витрат за звітний період, що дозволяє об'єктивно відобразити ефективність фінансової

діяльності. Не менш важливим є врахування впливу достовірності вимірювання витрат на визнання доходу від послуг з благоустрою територій громади та збору і вивезення твердих побутових відходів, забезпечуючи надійність фінансових показників.

Перед тим як визначити фінансовий результат від реалізації послуг у певний час, потрібно встановити моменти, коли настане відповідність між фактичними умовами, що призводять до визнання доходів та витрат, і критеріями, встановленими стандартами бухгалтерського обліку. Це важливо, оскільки визнання доходів та витрат повинне відбуватися згідно з принципами, встановленими в П(С)БО 15 "Дохід" та П(С)БО 16 "Витрати". Після цього необхідно перевірити, чи дотримуються ці принципи при нарахуванні доходів та витрат у визначений час, що дозволяє забезпечити відповідність фінансових результатів нормам бухгалтерського обліку. Концептуальна схема визнання доходів і витрат для визначення фінансового результату КП "Комунгосп" наведена на рисунку 2.2.

Рис. 2.2. Концептуальна схема визнання доходів і витрат для визначення фінансового результату КП "Комуногосп"

Концептуальна схема визнання доходів і витрат для визначення фінансового результату КП “Комунгосп”

Коли активи зростають або зобов'язання зменшуються, це призводить до збільшення власного капіталу підприємства. Це стосується ситуацій, коли оцінка прибутку від цих змін може бути достовірно визначена. У практиці, це може відбуватися, наприклад, при оцінці нерухомості, яка є активом компанії, та її подальшому збільшенні вартості. Такі зміни в активах та зобов'язаннях можуть вплинути на кінцевий фінансовий результат, що відображається у зростанні власного капіталу компанії.

У визнанні доходу від реалізації товарів та послуг ключовим аспектом є визначення моменту, коли ризики й вигоди передаються покупцю. Питання стоїть в контексті права власності на продукт. Підприємство може зберігати значні ризики і вигоди, пов'язані з власністю на надані послуги, чи взагалі їх не передавати, навіть якщо передає юридичне право власності і володіння послугою. У таких випадках дохід від реалізації продукції не визнається. Його визнають лише у разі збереження підприємством незначних ризиків і вигод або повного їх передавання покупцеві при переході права власності. Дохід також може бути визнаний, навіть якщо право власності та право споживати послуги не передається покупцеві, але за умови повної передачі йому ризиків і вигод. Для реалізації послуг КП “Комунгосп” характерним є безпосередній контакт з клієнтами, що призводить до негайного визнання доходу, оскільки клієнт володіє послугою й отримує її відразу після закінчення процесу доставки твердих побутових відходів на полігон.

У випадку, коли КП "Комунгосп" реалізовує свої послуги іншим підприємствам, підприємцям чи виконкому Делятинської ОТГ, і вимагає попередньої оплати, дохід від цих операцій не визнається відповідно до положень П(С)БО 15. Це пояснюється тим, що в цей момент ще не відбувається перехід права власності або володіння продукцією до покупця, і не передаються йому ризики і вигоди, що пов'язані з власністю на продукцію. Однак у інших сценаріях реалізації послуг дохід буде визнаний та відображений у фінансовому

обліку та звітності за звітний період. Топова кореспонденція з обліку наданих послуг КП "Комунгосп" наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Топова кореспонденція з обліку наданих та отриманих послуг КП
"Комунгосп"**

№ з/п	Зміст облікового запису	Обліковий запис		Сума
		Дт	Кт	
<i>"перша подія" – зарахування оплати</i>				
1	Зарахування грошових коштів	311	681	180000
2	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	643/1	641/1	30000
3	Надано послуги	377	703	180000
4	Суму податкових зобов'язань з ПДВ писана з доходу	703	643/1	30000
5	Здійснено залік заборгованостей	681	377	Бухгалтерська довідка-розрахунок
<i>"перша подія" – надання послуг</i>				
1	Надано послуги	377	703	180000
2	Суму податкових зобов'язань з ПДВ списана з доходу	703	641/1	30000
3	Зарахування грошових коштів	311	377	18000
<i>"перша подія" – перерахування оплати</i>				
1	Перераховано грошових коштів	371	311	180000
2	Відображено суму податкових кредиту з ПДВ на незареєстровану податкову накладну	644/2	644/1	30000
3	Реєстрація податкової накладної	641/1	644/2	30000
4	Отримано послуги (підприємство накопичує послуги від інших контрагентів на аналітичних рахунка обліку витрат виробництва, якщо послуги прямо стосуються конкретної програми з благоустрою)	231 (91)	631	150000
5	Суму податкових зобов'язань з ПДВ відображена при виплаті авансу	644/1	631	30000
6	Здійснено залік заборгованостей	631	371	Бухгалтерська довідка-розрахунок
<i>"перша подія" – отримання послуг</i>				
1	Отримано послуги (підприємство накопичує послуги від інших контрагентів на аналітичних рахунка обліку витрат виробництва, якщо послуги прямо стосуються конкретної програми з благоустрою)	231 (91)	631	150000
2	Відображено суму податкових кредиту з ПДВ на незареєстровану податкову накладну	644/2	631	30000

3	Реєстрація податкової накладної	641/1	644/2	30000
4	Перераховано грошових коштів	631	311	180000

Для послуг з утримання територій та вивозу твердих побутових відходів критерій визнання доходу також буде визначатися за наявністю подальшого управління та контролю над послугами після їх надання. Це означає, що якщо після виконання послуги утримання територій або вивозу сміття не передбачається подальший контроль або управління з боку надавача послуг, то дохід від цих послуг може бути визнаний.

Наприклад, якщо КП "Комунгосп" надає послуги з утримання територій, а після виконання робіт клієнт не має можливості впливати на управління або контроль за утриманою територією, то дохід від цих послуг може бути визнаний. Аналогічно, якщо після вивозу твердих побутових відходів надавач послуг не має можливості впливати на подальше використання чи обробку сміття, то дохід від цих послуг також може бути визнаний.

Проте, якщо після надання послуг існує можливість подальшого управління або контролю над результатом, наприклад, контроль за станом території або подальша переробка сміття, то дохід може не бути визнаний до моменту завершення цих додаткових процесів або подій, які впливають на фінальний результат.

Можна зробити логічний висновок, що фінансовий результат (прибуток або збиток) є відповідним похідним від доходів і витрат, і його визнання залежить від того, чи відбувається визнання доходів і витрат згідно з принципом нарахувань та відповідності. Цей процес має відбуватися для кожної господарської операції, при цьому моментом визнання фінансового результату за звітний період є той момент, коли виконуються критерії визнання як доходів, так і витрат за конкретною операцією.

Однак правильне визнання фінансового результату не означає автоматично його отримання, якщо відсутні економічні вигоди або доходи. Тому для повного визначення фінансового результату потрібно враховувати момент отримання грошових коштів або їх еквівалентів.

Якщо в звітному періоді надані послуги з благоустрою чи збору і вивезення сміття і була отримана виручка, то фінансовий результат вважається фактично нарахованим і отриманим. При отриманні виручки в наступному періоді фінансовий результат залишається фактично нарахованим. У будь-якому випадку фінансовий результат буде відображений у фінансовому звіті за звітний період відповідно до принципу нарахування і відповідності доходів і витрат. Очевидно, що фактично отриманий фінансовий результат буде зафіксований завдяки оперативному обліку розрахунків за реалізовані послуги.

З урахуванням того, що фінансовий результат розраховується наприкінці звітного періоду з врахуванням витрат цього періоду, важливо, щоб облік цих витрат відображав їх приналежність до конкретної господарської операції, для оперативного визначення результату.

У практичній обліково-аналітичній діяльності важливо не лише розпізнавати валовий прибуток відповідно до критеріїв визнання доходів і витрат, що складають собівартість реалізації, але також визначати фактичне його одержання. У цьому контексті в межах внутрішньогосподарського обліку нас цікавлять підходи до формування валового прибутку.

Перший підхід встановлює, що валовий прибуток не визнається до тих пір, поки грошові платежі від підприємства-покупця не перевищать собівартість реалізованої продукції. Другий підхід передбачає визнання валового прибутку лише при надходженні грошових коштів, розподілених на покриття витрат (собівартості) та валового прибутку, обидва аспекти розглядаються одночасно при отриманні платежу.

Ці методи визначення валового прибутку лежать в основі методології обліку доходів від реалізації продукції (товарів) з урахуванням покриття витрат. Перший метод відповідає концепції відшкодування витрат, а другий – методу грошових надходжень. Що стосується першого методу, то після покриття собівартості реалізованої продукції, будь-яке додаткове надходження коштів реєструється як валовий прибуток. Варто відзначити, що при оперативному

обліку відшкодування всіх витрат можна швидше визначити прибуток до оподаткування.

У контексті діяльності КП “Комунгосп”, яке займається наданням послуг з благоустрою та вивезенням твердих побутових відходів, розглянуті підходи до визначення валового прибутку мають важливе значення.

З першого підходу випливає, що ми не визнаємо валовий прибуток, доки отримані грошові платежі не перевищують собівартість виконаних послуг. Це означає, що поки ми не отримаємо вартість послуги від клієнта, не можемо врахувати її як прибуток. Другий підхід показує, що валовий прибуток враховується лише при фактичному отриманні грошових коштів. Це означає, що при отриманні оплати від клієнта ми виділяємо певну частину на покриття витрат (собівартості послуги) і залишок визначаємо як валовий прибуток. Такі підходи до визначення валового прибутку нашим підприємством є важливими для внутрішнього обліку та аналізу фінансової діяльності. Вони допомагають зрозуміти, коли саме можна вважати послуги фактично виконаними і прибуток одержаним, що є ключовим для ефективного фінансового управління та планування.

При цьому звіт про фінансові результати за період продажу буде вказувати на такі показники, як визнані доходи, собівартість реалізованої продукції, валовий прибуток і відкладений валовий прибуток. Відкладений прибуток розглядається як компенсація, яка буде отримана в майбутньому і відображається в балансі як доходи майбутніх періодів. У наступному звітному періоді валовий прибуток, який був відкладений, буде включено в звіт як окрема стаття визнаного доходу. Однією з передумов застосування методу відшкодування витрат є чітке виділення витрат, які входять до собівартості реалізованих послуг, де вивезення твердих побутових відходів є предметом реалізації. Тут необхідно чітко відокремлювати витрати, пов'язані з виробничим процесом за окремими аналітичними рахунками та видами наданих послуг. Оскільки, як благоустрій, так і збір та транспортування сміття, включають в

себе різноманітні виробничі витрати, важливо правильно визначити їх і включити до собівартості реалізації.

2.3. Загальні засади аналізу фінансових результатів та ефективності використання капіталу підприємства

У процесі аналізу економічного об'єкта необхідно враховувати комплексну дію економічних законів та умов, що впливають на цей об'єкт. До основних завдань такого аналізу належить виявлення загальних тенденцій розвитку, встановлення взаємозв'язків між різними показниками, аналіз внутрішніх відхилень та їх причин, врахування об'єктивних та суб'єктивних факторів, а також оцінка кількісного та якісного впливу кожного з них.

Розв'язання таких аналітичних завдань передбачає застосування різноманітних прийомів та методів дослідження, які вибираються залежно від конкретної мети та завдань аналізу. Проте важливо пам'ятати, що для ефективного проведення аналізу необхідно мати не лише знання про прийоми та методи дослідження, але й розуміння методичних підходів до вирішення аналітичних завдань.

Методику економічного аналізу розроблено і описано в працях численних вчених, серед яких можна виокремити В. Шкроміда, М. Василюк, Т. Гнатюк [6], О. Філмоненко [48]., М.Лучко [49], В. Краєвський [50], та інших.

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства визначається фінансовими результатами, отриманими внаслідок цієї діяльності, які можуть включати як прибуток, так і збитки. Позитивний фінансовий результат характеризується абсолютними та відносними показниками, такими як сума отриманого прибутку та рівень рентабельності.

Прибуток, що формується на мікрорівні, є фінансовим показником діяльності підприємства і відображається в бухгалтерському обліку та офіційній звітності. Його розмір визначається великою мірою державними правилами формування витрат на виробництво, обчисленням собівартості продукції,

визначенням прибутку та витрат від інших видів діяльності та розрахунком загального прибутку.

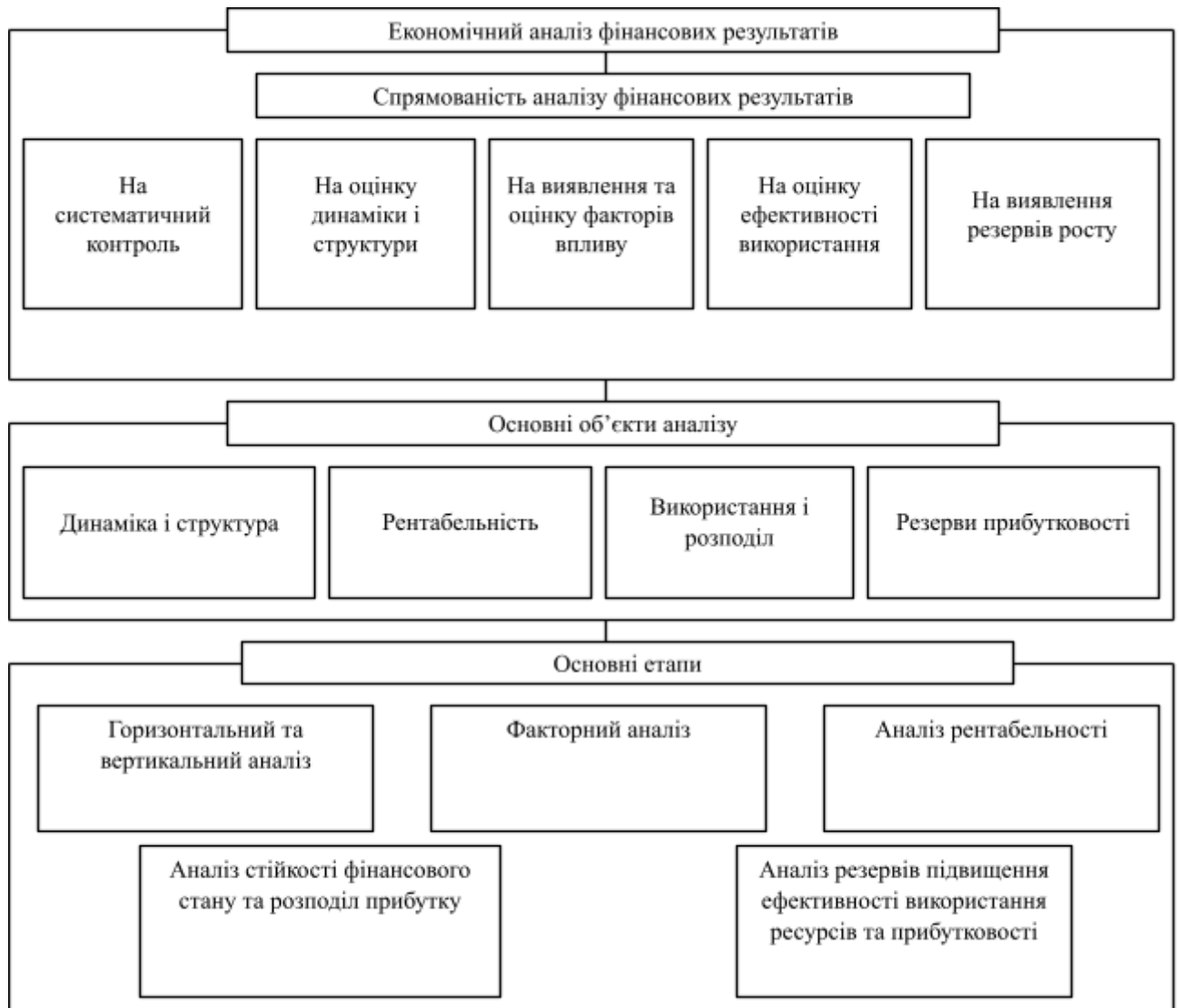
Таким чином, абсолютний розмір прибутку залежить від ряду факторів, серед яких можна виокремити ефективність фінансово-господарської діяльності, сферу інвестування, кон'юнктуру ринку, рівень конкуренції, стратегію управління, інноваційність підходів та спроможність компанії адаптуватися до змін у економічному середовищі.

Прибуток підприємства є ключовим джерелом для збільшення його власного капіталу. Величина прибутку визначається не лише самим доходом підприємства, але й ефективністю його використання. Відповідно до аналізу прибутковості, приймаються фінансові рішення, спрямовані на підвищення функціональності прибутку, такі як оціночна, розподільча та мотиваційна функції. Прибуток відображає не лише кількісні, але й якісні аспекти діяльності підприємства, такі як зміни у доходах та витратах, ефективність використання ресурсів. Таким чином, прибуток синтезує різні аспекти діяльності підприємства та відображає його ефективність. Зростання прибутку є спільним інтересом як самого підприємства, так і держави. Визначення розміру прибутку залежить від багатьох факторів, включаючи не лише ефективність самого підприємства, але і макроекономічні чинники.

Для підвищення ефективності управління прибутковістю підприємства необхідно проводити систематичний аналіз формування, розподілу та використання прибутку. Результати такого аналізу мають важливе значення для зовнішніх користувачів, таких як фінансові органи, комерційні банки, податкові органи, акціонери тощо.

Мета фінансового аналізу полягає у забезпеченні інформацією для прийняття рішень, на які впливають фактичні або прогнозовані фінансові показники. Фінансовий аналіз допомагає розуміти поточний стан фінансової ситуації підприємства, виявляти тенденції у його діяльності та прогнозувати майбутні результати. Це важливий інструмент для управління бізнесом, банківської діяльності, інвестиційних рішень та стратегічного планування.

Фінансовий аналіз включає в себе оцінку фінансової звітності, розрахунок фінансових показників, порівняння з попередніми періодами або конкурентами, а також ідентифікацію потенційних проблем і можливостей для вдосконалення фінансової діяльності. Загальна модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства наведена на рисунку 2.3.

Рис. 2.3. Загальна модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Зважаючи на природу економічного аналізу як ключового інструменту в управлінні фінансами, його функції можна розглядати як незамінні елементи в оцінці, аналізі та плануванні фінансового стану суб'єктів господарювання.

Фінансовий аналіз забезпечує можливість систематично та об'єктивно оцінювати фінансову діяльність суб'єкта на основі аналізу його фінансової звітності та інших даних. Він дозволяє визначити та проаналізувати фактори, які впливають на фінансове становище суб'єкта, а також виявити причини, що лежать в його основі. Також, фінансовий аналіз надає необхідну інформацію для ухвалення управлінських рішень у сфері фінансів, допомагаючи визначити стратегічні кроки щодо фінансового управління та інвестицій. А виявлення можливостей для покращення фінансового стану суб'єкта та розробити стратегії їх реалізації шляхом оптимізації витрат та управління ризиками є неможливим без економічного аналізу фінансових результатів.

Таким чином до основних функції економічного аналізу можна віднести наступне:

- об'єктивна оцінка фінансового стану;
- виявлення чинників і причин досягнутого фінансового стану;
- підготовці та обґрунтуванні управлінських рішень спрямованих на мобілізацію резервів для поліпшення покращення фінансового стану.

Аналіз фінансових результатів підприємства є одним із ключових напрямків аналітичного дослідження, що ґрунтується на визначених принципах і вимогах. До основних вимог відносять [6, 9,]:

1. Нормативно-регламентний підхід при оцінці явищ та результатів господарювання, що передбачає об'єктивну та неупереджену оцінку за стандартами чи вимогами законодавства.

2. Науковий характер, що базується на діалектичній теорії пізнання та використанні сучасних наукових методів і досягнень, зокрема економічних законів та методів дослідження.

3. Комплексність аналізу, що вимагає врахування всіх аспектів діяльності підприємства та вивчення причинних зв'язків між ними.

4. Системний підхід до аналізу, коли підприємство розглядається як складна система з взаємопов'язаними елементами та взаємодією з зовнішнім середовищем.

Аналіз фінансових результатів підприємства не лише надає змогу оцінити поточний стан справ, але й має значний вплив на сам процес виробництва та досягнення його результатів. Шляхом своєчасного виявлення помилок та аналізу результатів, аналітичний процес стає інструментом для управлінських рішень. Систематичне проведення аналізу є ключовим чинником у забезпеченні ефективності та своєчасності аналітичних досліджень. Розподіл обов'язків серед виконавців та контроль за його проведенням дозволяють підтримувати постійний потік інформації та адекватну реакцію на зміни. Здатність оперативно проводити аналіз та приймати управлінські рішення є невід'ємною складовою аналітичного процесу. Швидкість і чіткість у виконанні аналітичних завдань дозволяють підприємству реагувати на поточні проблеми та використовувати можливості. Широке залучення працівників підприємства до аналізу сприяє виявленню передового досвіду та внутрішніх резервів. Колективний інтелект сприяє більш повному виявленню потенційних проблем та розробці оптимальних рішень [8, 12, 14].

Витрати на аналіз повинні бути обґрунтованими та приносити максимальний ефект у формі покращення управлінських рішень та результатів діяльності підприємства. Раціональне використання ресурсів дозволяє досягти найбільш значущих покращень у фінансовій діяльності.

В аналізі господарської діяльності важливо розрізняти внутрішні та зовнішні підходи, що відрізняються доступністю інформації. Існують два основних типи інформації: відкрита і закрита (секретна), остання з яких часто є комерційною таємницею. Саме через це аналіз може бути здійснений у двох форматах: внутрішнім і зовнішнім.

Внутрішній аналіз здійснюється фінансистами в межах самого підприємства, використовуючи нормативи, що застосовуються всередині компанії та є комерційною таємницею. Він базується на порівнянні цих нормативів з плановими параметрами фінансової діяльності підприємства. Зовнішній аналіз, натомість, проводиться за даними бухгалтерської звітності, доступ до якої мають зацікавлені організації, такі як податкова інспекція, банки

тощо. Хоча ця звітність містить обмежену інформацію про діяльність підприємства, вона дозволяє досить об'єктивно оцінити його фінансовий стан, не використовуючи при цьому конфіденційну інформацію. Інформаційна база для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства наведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Інформаційна база для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Вид джерела інформації	Типовий перелік інформаційних джерел
Первинка	Усі паперові чи електронні свідчення фактів господарських операцій (накладні, рахунки-фактури, виписки з банківських рахунків)
Регістри обліку	Журнали 5,6,7
Обороти з рахунків	7 та 9 класів, рахунка 44, 67.
Фінансова звітність	Усі форми фінансової звітності згідно НПСБО 1, ПСБО 25
Усі форми податкової та статистичної звітності	
Джерела іншої інформації	Стратегічний бізнес-план, фінансовий прогноз, внутрішня звітність управління, дані з маркетингових досліджень, результати аудиту та ревізії, а також висновки попередніх аналітичних досліджень та інші релевантні матеріали.

Задля кращого розуміння фінансової ситуації досліджуваного підприємства необхідно використовувати шість основних методів аналізу.

Перший метод – горизонтальний аналіз, який дозволяє порівнювати фінансові показники з минулими періодами, щоб виявити зміни з часом.

Другий метод – вертикальний аналіз, який допомагає розібратися у структурі наших фінансів та впливі різних факторів на загальний результат.

Третій метод – трендовий аналіз, що дозволяє прогнозувати майбутні результати, визначаючи основні тенденції динаміки фінансових показників.

Далі четвертий метод полягає в аналізі відносних показників та допомагає встановити взаємозв'язки між різними фінансовими показниками.

П'ятий метод – порівняльний аналіз. Без порівняння (чи то в просторі, чи в часі) нема аналізу, а лише констатація факту чи явища.

Шостий метод і один з найбільш інформативних, це – факторний аналіз. Він допомагає нам визначити вплив окремих факторів на фінансові результати, що дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

Акцентуємо увагу на тому, що мова йде про процес отримання аналітичної інформації з аналізу шляхом розв'язання аналітичних завдань, які можуть бути узагальнені в загальну модель. В основі фінансового аналізу підприємств лежить аналіз їх майна, що передбачає загальну оцінку майнових активів з виділенням оборотних (мобільних) та позаоборотних (імобілізованих). Інформація про розподіл майна підприємства міститься в балансі у розділі активів.

У структурі балансу особлива увага приділяється найбільшим активам, таким як гроші, цінні папери, дебіторська заборгованість, та матеріально-виробничі запаси. Під час аналізу майна підприємства проводиться аналіз джерел його формування, що включає в себе оцінку структури власних та залучених засобів. Власні кошти, які використовуються для придбання, надходження та створення майна, включають статутний капітал та прибуток. Також до власних джерел можуть відноситися кошти, отримані від держави, орендодавців, інших підприємств та окремих осіб, які зацікавлені в розвитку підприємства.

Основним джерелом фінансування оборотних активів є власні оборотні кошти, якими підприємство розпоряджається в момент свого заснування. Направляючи фінансові результати в основні та оборотні кошти, враховують економічну доцільність: розмір власних оборотних коштів має забезпечувати мінімальну потребу протягом одного виробничого циклу у виробничих запасах, залишках незавершеного виробництва та готової продукції. Єдиним джерелом збільшення власних оборотних коштів є прибуток підприємства.

До залучених засобів належать кошти, отримані в кредит від державних, комерційних та кооперативних банків та інших підприємств. Залучені кошти

поділяються на кошти тривалого використання та кошти короткострокового використання. В процесі аналізу залучених коштів проводиться оцінка ефективності їх використання та можливості своєчасного повернення.

Аналіз ефективності використання коштів на підприємстві включає оцінку показників оборотності оборотних коштів, які визначаються через оборотність у днях, кількість оборотів та коефіцієнт закріплення. Аналіз оборотності оборотних коштів спрямований на виявлення швидкості обігу або затримки коштів, що знаходяться в обігу (відокремлення та додаткове включення в обіг).

Аналіз фінансової стійкості підприємства передбачає оцінку ступеня його фінансової незалежності від зовнішніх джерел позичених коштів. Один із ключових показників, який відображає фінансову стійкість, - це показник питомої ваги всіх зобов'язань у порівнянні з вкладеннями в активи, зробленими з власних коштів. Цей показник, що має назву "коефіцієнт автономії", вказує на ступінь незалежності підприємства від залучених коштів.

Розділ 3.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ТА ПРАКТИКИ

3.1. Операційні фінанси та сутність фінансової інформації для аналізу господарської діяльності КП “Комунгосп”

Усі дані отримані з бухгалтерського обліку і фінансової звітності пов'язані між собою жорсткими математичними зв'язками. Тому, їх систематизація, групування та порівняння у відповідний спосіб дає можливість виокремити показники, що стають інформацією для управління бізнесом. На основі такої інформації приймаються відповідні рішення. У свою чергу, суб'єкти прийняття рішень повинні знати які очікуються зміни в результаті прийнятих тих чи інших рішень щодо забезпечення ключових потреб компанії як економічної системи.

Тут необхідно запам'ятати, що якість результатів бізнес-аналізу економічних систем залежить від професійного судження аналітика. А питання професійного судження характеризується елементом суб'єктивності. Співвідношення суб'єктивного та об'єктивного в аналітичному висновку залежить від якісних та кількісних параметрів, що були враховані аналітиком. Чим більше кількісних (фінансових) параметрів враховано, тим вища об'єктивність стану аналізованої компанії.

Кількісні показники для аналізу бізнесу зосереджені у площині бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Перше, що слід з'ясувати для аналізу бізнесу, поняття оперативного (операційного) фінансування та де містяться дані для отримання інформації про стан операційного фінансування або точніше про стан та проблеми бізнесу.

Для отримання розуміння операційних фінансів необхідні вміння читати і розуміти фінансові дані, що представлені в бухгалтерському обліку. На цьому етапі маємо розуміти що таке фінансовий результат та що таке капітал компанії.

Бухгалтерський облік є основним інструментом для відображення та моніторингу бізнес-процесів, дозволяючи фіксувати кожну транзакцію, що

відбувається в компанії. Усі бізнесові взаємодії повинні бути задокументовані в системі бухгалтерського обліку. Для аналітика важливо вміти об'єднувати окремі операції у комплексні фінансові звіти, такі як баланс, який демонструє фінансовий стан підприємства, та звіт про сукупний дохід, що відображає фінансові результати.

Фінансова звітність надає інформацію про те, як компанії фінансують свою діяльність у короткостроковій перспективі. Короткострокова перспектива включає управління грошовими потоками, а також причини виникнення дебіторської заборгованості. Важливим аспектом є запаси підприємства та фінансування їх накопичення за рахунок кредиторської заборгованості та короткострокових кредитів. Ми також розглянемо поняття мережевого капіталу та необхідність підприємства в грошових коштах для здійснення господарських операцій.

Також, для аналізу бізнесу важливо розуміти поняття корпоративного фінансування. Це ще одна частина бізнес-аналітики, яка більше зосереджена на тому, яким чином фінансуються основні засоби підприємства і яке співвідношення між власними і позиковими коштами є прийнятним для підприємства.

Таким чином розуміння основ операційного та корпоративного фінансування допоможе діагностувати проблеми, які можуть виникати у підприємства та запропонувати рішення, що мінімізують негативний вплив проблем на створення надійного і прибуткового бізнесу.

Загальна система бухгалтерської звітності як основа даних для бізнес-аналізу складається з двох підсистем:

- Фінансова звітність, яка належить до класу публічної (відкритої) інформації, передбачає стандартизоване періодичне звітування та відносну прозорість. Основні її користувачі є зовнішніми, зокрема це контрагенти, клієнти, кредитори, інвестори тощо;

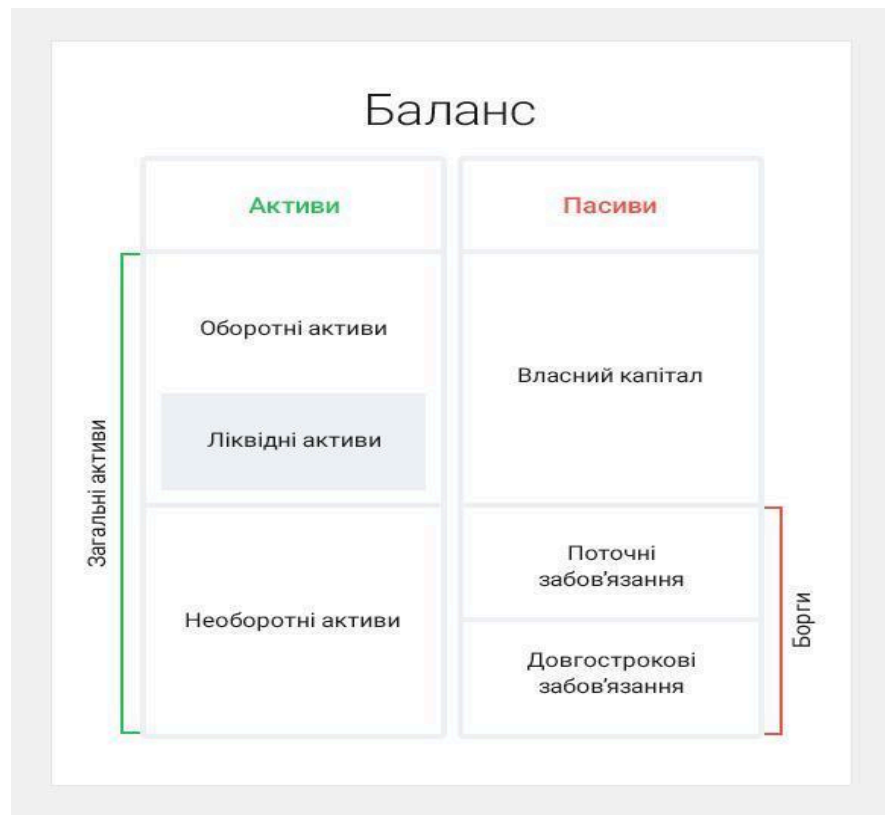
- Управлінська звітність, яка є конфіденційною і закритою інформацією, містить деталізовані плани і постійні звіти для внутрішніх користувачів:

власників і топ-менеджерів компанії, які приймають стратегічні рішення. Управлінська звітність, хоча і є джерелом для аналітичної оцінки, однак виходить за рамки нашого питання.

Фінансова звітність у форматі відкритих даних представила 28 травня 2021 року Державною податкова служба України. Це розкриття здійснене відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», а також Закону про бухгалтерський облік і фінансову звітність, який визначає, що фінансова звітність підприємств не є конфіденційною інформацією. Однак, у зв'язку з воєнним станом після 24 січня 2022 року терміни подання фінансової звітності підприємствами були продовжені, а набори даних за 2021 рік не були оприлюднені на постійній основі у 2022 році, що ускладнило повний доступ користувачів до фінансової інформації. Попри це, частина фінансових даних залишається доступною на офіційних вебсайтах компаній та в агрегаторах відкритих даних.

Основним джерелом для фінансового аналізу є відкриті дані у вигляді оприлюднених підприємствами форм фінансової звітності, зокрема це Баланс (форма 1), Звіт про фінансові результати (форма 2), Звіт про рух грошових коштів (форма 3) і Звіт про власний капітал (форма 4) та примітки до річної звітності. Тому, у штаті підприємства має бути аналітик, який володіє основами бухгалтерського обліку, щоб розбиратися в структурі цих базових фінансових звітів підприємства. В контексті досліджуваного підприємства основними формами звітності є лише Баланс та Звіт про фінансові результати, оскільки КП «Комунгосп здійснює звітування про свою діяльність на основі НП(С)БО 25, затвердженого наказом Міністерства Фінансів України від 25.02.2000 № 39 [43], а це значить, що норми цього стандарту також застосовуються для складання фінансової звітності малими підприємствами, визначеними юридичними особами (прямо стосується нашого об'єкту дослідження), які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» []. Таким чином, ця норма зобов'язує КП «Комунгосп» дотримуватись встановлених стандартів для складання фінансової звітності (заповнювати і

подавати Баланс (форма 1), Звіт про фінансові результати (форма 2)), забезпечуючи уніфікований підхід до обліку та звітності в межах країни. Детальна блок-схема структури балансу наведена на рисунку 3.1.

Дт	90, 92, 93, 94, 95, 96, 97	Кт	Дт	70, 71, 73, 73, 74	Кт
x		x	y		y
Дт 361 Кт 70		y	Дт 90 Кт 26, 20, 631, 66		x
Дт 70 Кт 79		y - ПДВ	Дт 79 Кт 90		x
Дт 98 Кт 641		$((y - \text{ПДВ}) - x) \times 0,18$	Дт 79 Кт 98		$((y - \text{ПДВ}) - x) \times 0,18$
Дт79 Кт441			$((y - \text{ПДВ}) - x - ((y - \text{ПДВ}) - x) \times 0,18)$		
$((y - \text{ПДВ}) < x$			Кт441 Дт79		
Види діяльності	Дт	79 Фіна нсові резул ьтати	Кт		
О п е р а ц і й н а	90, 92, 93, 94		70, 71		
Фі на	95		73		

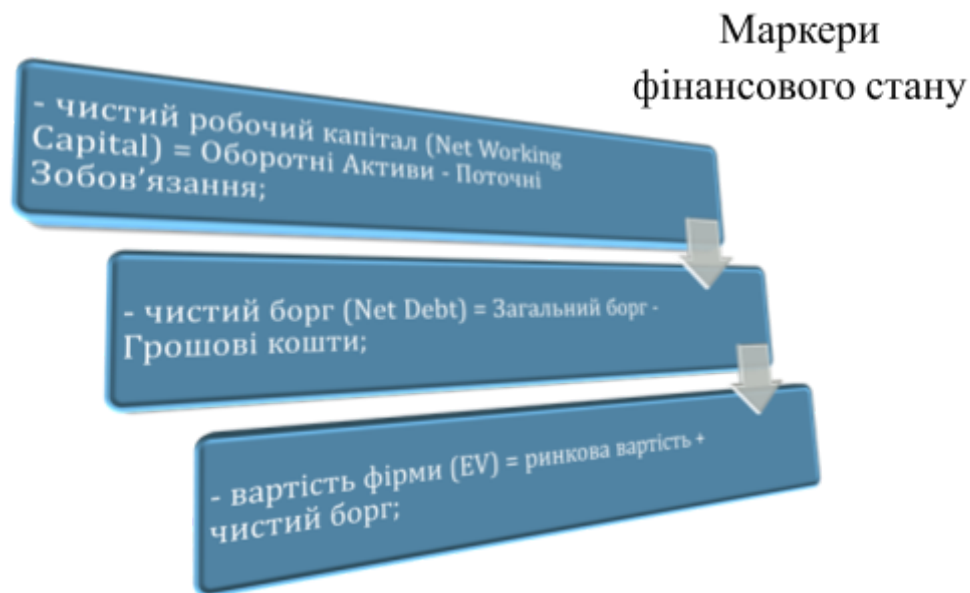
нс ов а		
Ін ве ст иц ій на	96,97	72,74
Подато к на прибут ок від усіх видів діяльн ості	98	-
Списа ння різниці між дохода ми і витрат ами	442	441

Рис. 3.1. Блок-схема структури балансу

Баланс (форма 1, Balance Sheet) – це фінансовий звіт, який надає зведену інформацію про фінансовий стан підприємства на певну дату. Він містить три основні розділи: активи (Assets), зобов'язання (Liabilities) та власний капітал (Owner's Equity, Net Worth). Активи представляють собою ресурси, які підприємство контролює і які очікується використовувати для отримання економічних вигод у майбутньому. Зобов'язання – це борги підприємства, які виникають з попередніх подій і погашення яких призведе до вибуття ресурсів. Власний капітал відображає різницю між активами і зобов'язаннями, тобто вартість, яка залишається в розпорядженні власників після погашення всіх зобов'язань.

На рисунку 3.1 показані основні частини балансу, такі як короткострокові активи, довгострокові активи, короткострокові зобов'язання, довгострокові зобов'язання та власний капітал. Ці статті є ключовими для розрахунку фінансових індикаторів (коефіцієнтів), які використовуються для оцінки фінансового стану підприємства, його ліквідності, платоспроможності та ефективності управління ресурсами. Відносні фінансові індикатори, які можна обчислити на основі даних балансу, допомагають аналітикам і менеджерам підприємства робити висновки про його фінансове здоров'я і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Баланс – це фінансовий звіт, що надає зведену інформацію про фінансовий стан компанії на конкретну дату. Він подібний до фінансового знімка, оскільки показує активи, зобов'язання та власний капітал на визначений момент часу. На основі статей балансу можна розрахувати кілька ключових абсолютних фінансових показників, що використовуються для прийняття управлінських рішень (рис. 3.2)

Рис. 3.2 Ключові фінансові показники діяльності підприємства, які можна порахувати за даними Балансу

Одним із таких показників є чистий робочий капітал (Net Working Capital), який визначається як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Цей показник відображає, наскільки компанія здатна покрити свої короткострокові зобов'язання своїми короткостроковими активами.

Іншим важливим показником є чистий борг (Net Debt), що обчислюється як загальний борг компанії за вирахуванням грошових коштів. Цей показник дозволяє оцінити справжню заборгованість компанії після врахування ліквідних активів.

Вартість фірми (Enterprise Value, EV) розраховується як сума ринкової вартості компанії та її чистого боргу. Цей показник відображає загальну вартість компанії з урахуванням її заборгованості та є важливим для потенційних інвесторів і аналітиків при оцінці компанії.

Крім цих, на основі даних балансу можна визначити й інші абсолютні фінансові показники, що дають змогу всебічно оцінити фінансовий стан компанії.

Звіт про фінансові результати (Income Statement або Profit & Loss Statement,) представляє фінансові результати діяльності компанії за певний період часу, як-от рік або квартал. Він відображає доходи, витрати і прибутки або збитки компанії, надаючи важливу інформацію для аналізу ефективності її діяльності за цей період. Є три основні компоненти, що характеризують фінансові результати:

- доходи (Revenues) – це надходження від основної діяльності підприємства, такі як продаж товарів, надання послуг або інші види діяльності, що становлять основну частину операційної діяльності компанії. Доходи відображають загальну суму грошей, яку підприємство отримує за свої товари чи послуги до вирахування витрат.

- витрати (Expenses) – це видатки, пов'язані з основною діяльністю підприємства. Вони включають витрати на виробництво товарів, надання послуг, зарплату працівникам, оренду, комунальні послуги та інші операційні

витрати. Витрати відображають загальну суму коштів, які компанія витрачає для здійснення своєї основної діяльності.

- інший дохід (Other Income) – це доходи, що отримуються від діяльності, яка не є основною для підприємства. Вони можуть включати доходи від інвестицій, продажу активів, дивідендів, роялті або інших надзвичайних чи нерегулярних джерел доходу. Інший дохід відображає фінансові результати від діяльності, яка не стосується основних операцій компанії.

Проте, для аналізу ефективності управління підприємством актуальними є доходи і витрати операційної діяльності. Адже саме операційна діяльність підприємства є тим показником, який прямо залежить від прийнятих рішень керівництва КП “Комунгосп” у поточному періоді. Фінансовий результат операційної діяльності наочно зображено на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Складові фінансових результатів операційної діяльності

Зі складовими фінансових результатів проводяться певні арифметичні дії, в результаті чого, у звіті відображаються такі важливі фінансові показники ефективності роботи підприємства як:

- Валовий прибуток (Gross Profit).

- Операційний прибуток (Operating Profit).
- Чистий прибуток до оподаткування (Earnings before tax, EBT).
- Фінансовий результат (чистий прибуток/збиток, Net Income, Profit after tax).

Окремо на основі статей цієї форми фінансової звітності розраховуюся такі абсолютні показники, як EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) – прибуток операційної діяльності до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань. На його основі визначається EBIT (EBITDA мінус depreciation) – прибуток до вирахування витрат за відсотками та сплати податків. І уже після того, як з EBIT вирахувати відсотки за боргами, то отримуємо чистий прибуток до оподаткування – EBT. Net Profit (чистий прибуток (збиток)) – це підсумковий показник Звіту про фінансові результати, який визначається, як різниця EBT та Податок на прибуток) – фінансовий результат, чистий прибуток/збиток (рис 3.4).

Маркери фінансових результатів

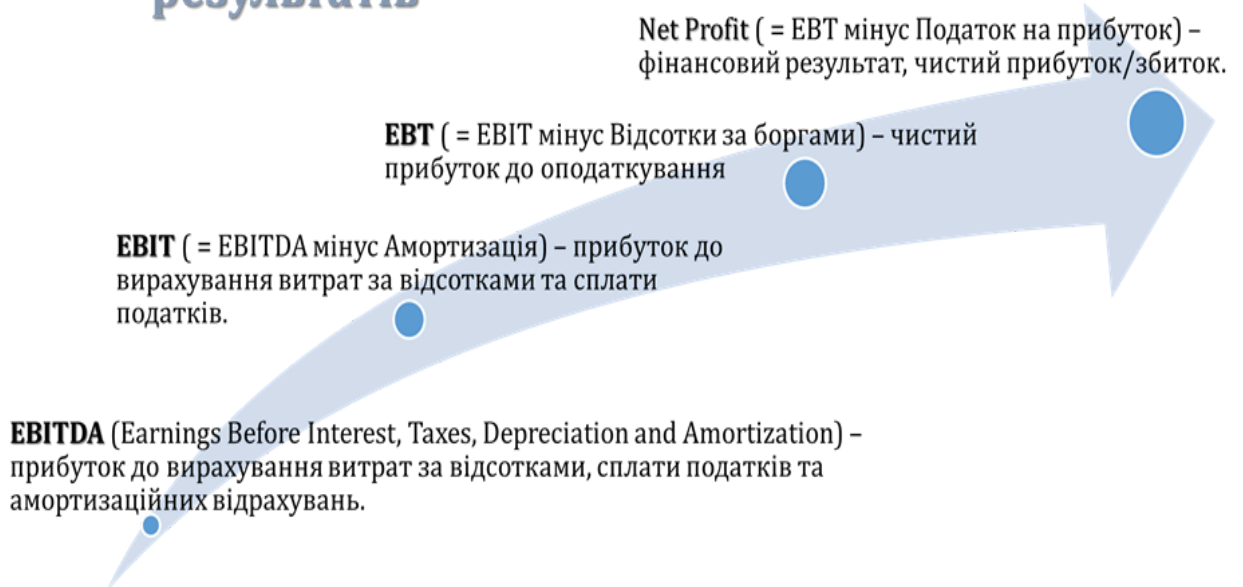

Рис. 3.4. Абсолютні показники результативності фінансового стану підприємства

Показники статей з форми 2 (Звіту про фінансові результати) використовуються для розрахунку різних відносних фінансових індикаторів, які допомагають оцінити фінансовий стан і ефективність компанії. Серед таких індикаторів:

$Net\ Debt / EBITDA$ – показник рівня боргового навантаження компанії. Він обчислюється як відношення чистого боргу ($Net\ Debt$) до прибутку до вирахування відсотків, податків, зносу та амортизації ($EBITDA$). Цей коефіцієнт показує, наскільки компанія здатна покрити свої боргові зобов'язання за рахунок операційного прибутку.

$EV / EBITDA$ – показник рівня недооцінки або переоцінки компанії. Він обчислюється як відношення вартості фірми ($Enterprise\ Value, EV$) до $EBITDA$. Цей індикатор дозволяє інвесторам оцінити, наскільки справедливо оцінена компанія на ринку відносно її операційного прибутку.

Звіт про фінансові результати, на відміну від балансу, який відображає фінансовий стан компанії на конкретну дату, показує фінансові потоки за певний період часу. Це означає, що звіт про фінансові результати фокусується на динаміці доходів, витрат та прибутків компанії за період, наприклад, за квартал, два квартали, три квартали або рік. Такий підхід дозволяє зрозуміти, як компанія заробляє гроші, які витрати вона несе і який кінцевий фінансовий результат отримує за визначений проміжок часу.

3.2. Сучасні підходи до впровадження оперативного аналізу фінансових результатів

Приступаючи до аналізу фінансових показників діяльності КП “Комунгосп”, спочатку слід визначити, з якої форми фінансової звітності розпочати – зі звіту про фінансові результати чи з балансу. Існують вагомі аргументи на користь обох підходів. В ситуації, коли необхідно розпочати аналіз фінансового стану підприємства, то перше питання, яке необхідно поставити – що це за бізнес або що продає підприємство?" Це підкреслює важливість

розуміння суті господарської діяльності, яка є фундаментальним аспектом аналізу фінансових результатів.

Наступне питання, яке необхідно з'ясувати – чи приносить бізнес компанії прибуток?" Це вказує на значення звіту про фінансові результати (P&L, Profit & Loss Statement), який допомагає визначити фінансову результативність підприємства. І нарешті, необхідно поцікавитися наявними ресурсами і тим, як фінансується підприємство, що підкреслює важливість аналізу балансу.

Можна почати аналіз фінансових показників з будь-якого звіту, але першочергову увагу слід приділити звіту про фінансові результати, оскільки він надає більш чітке уявлення про фінансову продуктивність підприємства. Після визначення фінансових результатів та особливостей операційної діяльності можна ефективно приступити до аналізу балансу та інших фінансових показників.

Також важливо підкреслити існування взаємозв'язку між звітом про фінансові результати та балансом компанії. Є підприємства з хорошими фінансовими результатами, але слабкими балансами, а також компанії, які демонструють погані фінансові результати, але мають стабільний баланс. Це можна пояснити поняттям фінансового ризику та схильністю компанії до надмірної ліквідності.

Розуміння цих моделей поведінки управлінського персоналу є важливим для повного фінансового аналізу. Не слід вважати, що для досягнення хороших фінансових результатів обов'язково має бути погана структура балансу. Навпаки, навіть якщо короткострокове покращення фінансових показників може мати місце, погана структура балансу в довгостроковій перспективі може призвести до занепаду підприємства. Важливо, щоб баланс був стабільним, а фінансові показники залишалися позитивними. Адже, Звіт про фінансовий результат показує, скільки підприємство заробило та витратило протягом певного періоду, квартал, два квартали, три, чи рік. Це як щомісячний бюджет, який показує, чи йшли справи підприємства добре чи погано. Натомість, Баланс показує, скільки у підприємства є на руках на певну дату. Це як банківський

рахунок, який показує, скільки у підприємства є загалом, і скільки воно комусь винне. Хоча ці два звіту показують різні аспекти вашого бізнесу, вони тісно пов'язані між собою.

Прибуток, який підприємство заробляє, збільшує його загальні активи (те, чим воно володіє) у Звіті про фінансовий стан. Це коли підприємство отримує прибуток, то воно може додати його до своїх резервів. І навпаки збитки, які підприємство несе, зменшують його загальні активи у цьому звіті. Або по-іншому – підприємство витрачає більше, ніж заробляє, і його резерви зменшуються.

Структура активів та пасивів (джерел активів) у Балансі може впливати на те, скільки воно може заробити. Наприклад, якщо у підприємства багато боргів, воно буде змушене платити багато відсотків, що зменшить його прибуток. Але є й інша сторона цього питання. Борги підприємства на щось було витрачено, що є у активах, а значить – ці активи брали участь у створенні доданої вартості, яка містить прибуток. Хороший Звіт про фінансові результати показує, що підприємство прибуткове. Це означає, що воно заробляє більше, ніж витрачає, і його бізнес розвивається. Хороший Баланс показує, що підприємство фінансово стійке. Це означає, що у нього достатньо коштів, щоб покрити свої зобов'язання, і воно зможе витримати непередбачені обставини. Однак важливо пам'ятати, що аналіз лише одного звіту не може дати повну картину фінансово-господарського стану.

Компанія може мати хороший Звіт про фінансові результати, але поганий Баланс (нестійкий фінансовий стан). Це може бути ознакою того, що підприємство живе не за коштами і може зіткнутися з проблемами в майбутньому. Ну і нарешті, підприємство може мати поганий Звіт про фінансові результати, але хороший Баланс. Це може бути ознакою того, що компанія інвестує в свій майбутній ріст, але ще не отримує прибуток. Тому важливо аналізувати Звіт про фінансові результати та Баланс разом, щоб отримати повне уявлення про фінансовий стан компанії.

Проте, є певний момент, про який слід пам'ятати – рішення, які приймає керівник компанії, можуть впливати на зв'язок між цими формами звітності. Зокрема, рішення отримати більше боргу, щоб інвестувати в новий продукт, може призвести до кращих показників у Звіті про фінансові результати в короткостроковій перспективі, але може змінити тип фінансової стійкості та збільшити ризик банкрутства в довгостроковій перспективі.

Для аналізу фінансової звітності використаємо нестандартний підхід до групування показників Звіту про фінансові результати, де окремо визначимо параметри, які деталізують інформацію про витрати, що мають визначальний вплив на фінансові результати. Розпочнемо з операційних потоків (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка операційних потоків КП “Комунгосп” за чотири роки

Звіт про фінансові результати P&L (тис. грн)	2020	2021	2022	2023
Виручка від реалізації та інший операційний дохід	759	923	6 313	6 960
Собівартість реалізації	638	759	933	1 409
Транспортні та збутові витрати	0	0	0	0
Валовий дохід	121	164	5 380	5 551
зарплата	19	172	5 322	5 388
інші накладні витрати	0	34	34	75
Операційні витрати	19	206	5 356	5 463
ЕВІТДА (фінансовий результат операційної діяльності)	102	-42	24	88
Амортизація	21	33	31	31
ЕВІТ (фінансовий результат операційної діяльності за вирахуванням амортизації)	81	-75	-7	57
Результат фінансової діяльності (фінансові доходи мінус фінансові витрати)	0	0	0	0
Прибуток до оподаткування	81	-75	-7	57
Податок на прибуток (18%)	-14,6	13,5	1,3	-10,3
Чистий фінансовий результат прибуток (збитки) економічний	66,4	-61,5	-5,7	46,7
Чистий фінансовий результат прибуток (збитки) обліковий	66,4	-75	-7	46,7

Розглядаючи перші рядки звіту, ми можемо отримати уявлення про розмір компанії та її потенціал. Наприклад, обсяг наданих послуг у 2023 рік, дозволяє зрозуміти масштаби компанії. В цьому випадку продажі складають 6,9 мільйона грн. За цими цифрами можна зробити припущення щодо розміру та масштабу доволі скромний. Далі, важливо звернути увагу на еволюцію обсягів виручки.

Відстежуючи зміни у наданих послугах, ми можемо оцінити тенденції та швидкість зростання бізнесу. Наприклад, хоча загальна сума продажів зросла з 759 тис. грн до 6,9 мільйонів євро, темп росту варіюється.

Важливою інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень є інформація про відношення ключових показників операційних потоків (табл.

3.2). Аналізована компанія, демонструє динаміку приросту наданих послуг на рівні 205%. І такий приріст є нормальним, адже компанія знаходиться на початковому етапі свого розвитку. На ранніх стадіях компанії часто демонструють стрімке зростання, адже вони завойовують новий ринок, розширюють клієнтську базу та удосконалюють продукти/послуги.

Високий ріст продажів може свідчити про те, що КП “Комунгосп” успішно залучає нових клієнтів або розширює свій ринок. Це може бути обумовлено інноваційними продуктами, ефективною маркетинговою стратегією, сприятливими ринковими умовами або (що з рештою так і є) дана компанія є монополістом на даному сегменті ринку та адміністративно-територіальній агломерації.

Наступним, на що потрібно звернути увагу, це відношення волового доходу до обсягу продаж. З таблиці 3.2 видно, що вона постійно зростає з 16 % у 2019 р. до 80 % у 2023 році. Середній приріст 61 %. Це дуже хороший показник, який мав би сприяти високому рівню прибутку компанії особливо на фоні зменшення собівартості наданих послуг з 84 % у 2019 р. до 20 % у 2023 році. Однак, питання про те, чи є ця маржа достатньою для компанії, потребує порівняння зі стандартами галузі та іншими компаніями (найближчими конкурентами). Відсутність інформації про середні показники у галузі ускладнює цю оцінку. Тим не менш, зазначимо, що маржі має вистачати для покриття всіх операційних та фінансових витрат, щоб забезпечувала позитивний фінансовий результат.

Таблиця 3.2

Відношення ключових показників КП “Комунгосп” в динаміці операційних потоків

					Average середній приріст
P&L ratios	2019	2020	2021	2022	
Growth of sales (темپ приросту продаж)	184%	22%	584%	10%	205%
COGS / Sales (відношення собівартості до продаж)	84%	82%	15%	20%	39%
Transportation / Sales (відношення маркетингових витрат до продаж)	0%	0%	0%	0%	0%
Gross Margin / Sales (відношення валового доходу до продаж)	16%	18%	85%	80%	61%
<i>Growth of salaries (темп приросту зарплат)</i>	46%	805%	2994%	1%	1267%
<i>Growth of overhead (темп приросту накладних витрат)</i>	0%	100%	0%	121%	74%
<i>Growth of opex(темп приросту операційних витрат)</i>	34%	984%	2500%	2%	1162%
Opex / Sales (відношення операційних витрат до продаж)	3%	22%	85%	78%	62%
EBITDA / Sales (фінансовий результату операційної діяльності до продаж)	13%	-5%	0%	1%	-1%
ROS (Net income / Sales)	8,7%	-6,7%	-0,1%	0,7%	-2%

Проте, подальший аналіз показує, що швидке зростання може потребувати значних інвестицій в інфраструктуру, персонал та маркетинг. Це може призвести до фінансових ризиків, якщо компанія не зможе генерувати достатньо коштів для покриття цих витрат.

Ще один аспект, на який потрібно звернути увагу, - це операційні витрати (табл. 3.2). Загалом структура звіту про фінансові результати в більшості компаній має схожий формат, починаючи з продажів, далі собівартість реалізації, операційні витрат, які, як правило, є постійними, та фінансових витрат, завершуючись на прибутку. У даному випадку, операційні витрати у компанії, яка спеціалізується на комунальних послугах, включають в себе основні витрати на енергоресурси, заробітну плату працівникам та накладні

витрати. Ці операційні витрати, як абсолютне значення, можуть надати обмежену інформацію. Проте, аналізуючи їх у відсотковому співвідношенні до продажів, ми спостерігаємо, що вони значно зростають з 3 % потім до 22 %, до 85 % і 78 % протягом періоду спостереження, проявляючи тенденцію до зростання. Так відбувається тому, що обсяг продаж зріс більше ніж у середньому на 61 %. А середній темп приросту операційних витрат зріс на 1162 %. Фактично непропорційно до більшого обсягу продажу використовується на кілька порядків більше операційних ресурсів.

А зараз проаналізуємо операційний фінансовий результат EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, and Amortization). Це є одним з ключових показників, що широко використовується в менеджменті компаній. Цей показник відображає прибуток підприємства до вирахування витрат на відсотки, податки, та амортизацію. Основна причина його популярності серед менеджерів полягає у тому, що він дозволяє оцінити операційну ефективність компанії, не враховуючи фінансових та податкових зобов'язань, а також витрат, пов'язаних з амортизацією.

Менеджери відповідають за управління поточними операційними витратами, тому показник EBITDA є для них важливим інструментом оцінки результатів їхньої роботи. Амортизаційні витрати та фінансові витрати, такі як відсотки по кредитах, зазвичай не входять до сфери контролю менеджерів, оскільки вони залежать від рішень, які приймаються на рівні власників або фінансових директорів компанії, а також від зовнішніх факторів, таких як умови ринку і кредитна політика.

У нашому випадку EBITDA в окремих випадках є рівним а то і перевищує виручку від реалізації послуг. Він становить 13 %, - 5 %. 0% та 1 % питомої ваги у виручці від реалізації, що говорить про те, наскільки неефективне управління і скільки залишається у компанії від валової маржі після вирахування операційних витрат. Якщо з цього показника прибрати амортизацію, то отримаємо чистий результат операційної діяльності EBIT (Earnings before Interest and Taxes), який використовують банки для оцінки фінансового

навантаження на компанію. І він, нажаль буде не на користь кредитній спроможності КП “Комунгосп”. Хоча компанія і не використовує банківської позики, вона уже відчуває брак коштів на фінансування поточних операцій та хронічну збитковість.

Таким чином, EBITDA дозволяє зосередитися на тих аспектах, за які менеджери несуть безпосередню відповідальність, і оцінити їхню здатність ефективно керувати основною діяльністю підприємства. Це робить показник корисним для внутрішнього аналізу та прийняття управлінських рішень.

Проблема неефективного управління полягає у тому, що КП “Комунгосп” не контролює операційні витрати, які у питомій вазі до обсягу продаж зросли з 3 % до 78 % (у середньому щорічний приріст склав 62 %).

І на останок, рентабельність реалізації (ROS) чистий прибуток проти продаж. У 2019 році він складав 8,7 %. Наступних два роки спостерігається значне просідання -6,7 %, -0,1 %. І у 2023 році він склав лише 0,7 %.

У нашому випадку, чистий прибуток за 2023 рік становить 46700 грн. Але маємо врахувати, що витрати на амортизацію не супроводжуються фактичними витратами у цьому звітному періоді. Грошові кошти були витрачені у минулих періодах і розподілені як номінальні витрати на увесь термін експлуатації об'єктів основних засобів на придбання яких вони і були витрачені. Для чого ми це робимо? Щоб у кожному наступному звітному періоді частину загальних витрат на придбання основних засобів включити у вартість реалізованої продукції. Наприклад, компанія купила авто вартістю в 1 млн грн і буде використовувати його 10 років. В рік придбання ці грошові кошти не рахуються витратами і не беруть участі у визначенні чистого прибутку. Бо це є капітальні інвестиції. Але ж, фактично, гроші витрачені. Тому, надалі кожного року ми відображаємо частину від вартості авто у витратах. Тобто, до ціни усіх проданих товарів за рік має бути включена 1/10 від 1 млн грн, а це 100000 грн.

В аналізованого підприємства, коли ми додаємо до чистого прибутку суму амортизації (витрати які раніше ми вираховували з виручки від реалізації

повертаємо назад), отримуємо загальний грошовий потік від операцій – 77700 грн. Візуально сумарний грошовий потік КП “Комунгосп” виглядає так:

Cash Flow = Profit + Depreciation

Враховуючи це, можна планувати, скільки часу знадобиться підприємству, щоб повернути банку кредит приміром у розмірі півмільйона гривень. А те, що кредит необхідно блати, свідчить незадовільна структура балансу підприємства. Отже, повернення позики у півмільйона гривень може зайняти 7-8 років, якщо не міняти управлінські підходи до прийняття рішень. І як підсумок аналізу звіту про фінансові результати (P&L), важливо порівнювати операційні ризики з фінансовими у балансі. Фінансові ризики визначаються тим, скільки у підприємства процентних витрат.

Важливо розуміти, що фінансова структура компанії має свої ризики та вигоди. Наприклад, короткострокові зобов'язання можуть створювати тимчасовий фінансовий тиск, але вони також можуть бути важливим джерелом ліквідності. З іншого боку, довгострокові зобов'язання можуть забезпечувати стабільність, але зв'язані з певними фінансовими витратами та ризиками у майбутньому. Тому важливо ретельно аналізувати та керувати фінансовими потоками, забезпечуючи баланс між коротко- та довгостроковими потребами підприємства. Від цього залежить успішність його діяльності та стійкість у змінних умовах ринку.

Давайте глянемо на цифри в балансі КП “Комунгосп” (табл. 3.3 та 3.4). При аналізі поточних активів можна виділити дві основні складові у 2023 р.: дебіторська заборгованість та гроші яка складає 23,27 %, (657 тис грн /2764 тис грн) і грошові кошти, що становлять 4,45 % (127 тис грн /2764 тис грн). Таким чином, усі активи можна умовно розділити на дві групи: одна - це дебіторська заборгованість (майже четверта частина усіх ресурсів), інша – необоротні активи, такі які становлять 76,23 % (2107 тис грн /2764 тис грн).

Таблиця 3.3

**Відношення ключових показників КП “Комунгосп” в динаміці
операційних потоків**

Balance (тис грн)	2020	2021	2022	2023	2023-22
Cash (грошові кошти)	74	38	98	123	49
Receivables (дебіторська заборгованість)	184	213	389	534	350
Other (інше)	26	26	0	0	-26
Inventory (запаси)	0	0	0	0	0
Current assets (оборотні активи)	284	277	487	657	373
Non current assets (необоротні активи)	1 463	2 697	2 146	2 107	644
TOTAL ASSETS (всього активів)	1 747	2 974	2 633	2 764	1017
Payables to suppliers (кредиторська заборгованість перед постачальниками)	21	81	38	103	82
Promissory notes with supplier (видані векселі)				0	0
Other liabilities (інші зобов'язання)	0	0	0	0	0
Bank lines of credit (позики банків)	0	0	0	0	0
Current liabilities (поточні зобов'язання)	21	81	38	103	82
Long term debt (довгострокові борги)	0	0	0	0	0
Capital (внесений капітал)	3382	3382	3382	3382	0
Reserves (резервний капітал)	527	1825	1534	1543	1016
Net income of the year (чистий прибуток поточного року)	-2183	-2314	-2321	-2264	-81
Equity (власний капітал)	1 726	2 893	2 595	2 661	935
LIABILITIES + EQUITY (сума усіх джерел капіталу)	1 747	2 974	2 633	2 764	1017

Це свідчить про недостатній рівень ліквідних засобів для покриття поточних фінансових зобов'язань підприємства, що може включати виплати за рахунками, заробітну плату та інші операційні витрати. А значна частина активів, що перебувають у формі очікуваних платежів від боржників у разі затримок або непогашення заборгованості обов'язково викличе дефіцит оборотних коштів.

Таблиця 3.4

Структура показників балансу КП “Комунгосп”

Balance (тис грн)		2023	
Cash (грошові кошти)	4,45%	} оборотні активи	
Receivables (дебіторська заборгованість)	19,32%		
Other (інше)			
Inventory (запаси)			
Current assets (оборотні активи)			
Non current assets (необоротні активи)		} необоротні активи	
TOTAL ASSETS (всього активів)			100%
Payables to suppliers (кредиторська заборгованість перед постачальниками)	3,73%	} поточні зобов'язання	
Promissory notes with supplier (видані векселі)			
Other liabilities (інші зобов'язання)			
Bank lines of credit (позики банків)			
Current liabilities (поточні зобов'язання)			
Long term debt (довгострокові борги)	0%	} Власний капітал та довгострокові борги	
Capital (внесений капітал)	122,36%		
Reserves (резервний капітал)	55,82%		
Net income of the year (чистий прибуток поточного року)	-194,82%		
Equity (власний капітал)			
LIABILITIES + EQUITY (сума усіх джерел капіталу)			100%

Велика частка необоротних активів (76,23%) свідчить про значні інвестиції в основні засоби та інші довгострокові активи, які не можуть бути швидко перетворені на грошові кошти для покриття поточних потреб. Це може обмежити фінансування операційної діяльності.

Далі з'ясуємо яким чином були фінансовані ці активи у розмірі понад 2,7 мільйона грн. Значна частина цього фінансування була здійснена з власного капіталу 96,27%. Перше – це власний капітал, який складає приблизно 122% від загальної суми пасивів. Це гроші, які вклали акціонери (Делятинська селищна рада) на початку, плюс резерви та накопичений фінансовий результат, який зберігається в компанії в результаті відсутності розподілу дивідендів. І як видно зі структури джерел коштів близько 22% цього капіталу підприємством

було втрачено на кінець 2023 р. Крім власного капіталу, частину фінансування здійснено за рахунок кредиторської заборгованості. Однак її розмір постійно скорочувався і на кінець аналізованого періоду частка таких джерел ресурсів КП “Комунгосп” склала 3,73 %, що ніяк не впливає на вирішення потреби у фінансуванні поточних операцій. Як головну рекомендацію за результатами проведеного аналізу можемо вказати на необхідність терміново залучити довгострокові позикові кошти. Якщо операційний ризик високий, це означає, що компанія діє в галузі або умовах, де можуть виникати значні коливання в операційному результаті через різні фактори, такі як зміни в цінах сировини, попиті на продукцію, конкуренція на ринку тощо. Отже, високий операційний ризик може означати більшу нестабільність прибутків компанії. Низький фінансовий ризик може бути досягнуто за рахунок того, що компанія має велику кількість власного капіталу, здатного покривати потенційні збитки від операційних коливань без значного впливу на її фінансову стійкість. Таким чином, навіть якщо операційний результат коливається, компанія може легко витримати ці коливання без необхідності великих залучення боргів та збільшення фінансового навантаження.

Натомість, якщо операційний ризик низький і компанія має стабільний дохід, вона може бути більш схильною до великих фінансових ризиків. Наприклад, підприємство може дозволити собі використанням великої кількості позик для розширення бізнесу або інших інвестиційних проектів, не вимагаючи при цьому, додаткових вкладів власників. У випадку змін у фінансовому стані компанії або несприятливих умовах на ринку, великий обсяг зобов'язань може створювати значний фінансовий тиск на компанію. Тому такі компанії маркують, як компанії з низьким операційним ризиком але високим фінансовим ризиком.

Висновки

В результаті дослідження обліку фінансових результатів діяльності підприємства, теорії і нормативних регламентів, методики обліку та аналізу фінансових результатів, а також сучасних підходів до методики та практики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, були сформульовані теоретико-прикладні висновки та визначено ключові рекомендації для підвищення ефективності фінансового управління підприємством, зокрема:

1. Фінансовий результат діяльності комунального підприємства – це показник, який відображає його фінансову ефективність протягом певного періоду часу. Він визначається як різниця між доходами та витратами, що пов'язані з різними видами діяльності підприємства. Фінансовий результат звітного періоду може бути позитивним (прибуток) або від'ємним (збиток). Позитивний фінансовий результат свідчить про те, що підприємство заробило більше, ніж витратило, тоді як від'ємний результат означає, що витрати перевищили доходи. Отже, прибуток у сфері комунальних послуг виникає в результаті виробництва та реалізації цих послуг, а його утворення залежить від організаційно-функціональних аспектів діяльності підприємств, що їх надають.

2. Проведено дослідження облікової теорії та економічного змісту фінансових результатів діяльності підприємства, норм та регламентів обліку фінансових результатів, а також теоретичних засад організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства. У результаті дослідження встановлено, що методика обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є критично важливою для оцінки його фінансового стану та ефективності управління. Сучасні підходи до методики та практики аналізу фінансових результатів базуються на ретельному вивченні різноманітних показників, таких як чистий прибуток, рентабельність, структура доходів і витрат, що дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані управлінські рішення. Крім того, впровадження нормативних регламентів сприяє підвищенню прозорості та надійності фінансової звітності, що є важливим аспектом для забезпечення довіри з боку інвесторів та інших зацікавлених

сторін. З урахуванням цих висновків, можна стверджувати, що комплексний підхід до обліку та аналізу фінансових результатів є необхідним для забезпечення стабільного та успішного розвитку підприємств у сучасних умовах.

3. Отже, хід дослідження системи організації обліку фінансових результатів на прикладі комунального підприємства з благоустрою територій та вивозу побутових відходів дозволив виявити ключові аспекти формування та відображення фінансового результату в обліку. Процес включав в себе первинний, синтетичний та аналітичний облік, що відображалися у відповідних реєстрах та звітності. Первинний облік даних забезпечував підставу для всіх операцій у бухгалтерському обліку, тоді як синтетичний облік консолідував ці дані для узагальнення та аналізу. Автоматизація процесу дозволяла спростити та прискорити роботу, забезпечуючи оперативний доступ до фінансової інформації та підвищуючи ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства. Звіт про фінансові результати за період продажу вказує на такі показники, як визнані доходи, собівартість реалізованої продукції, валовий прибуток і відкладений валовий прибуток. Відкладений прибуток розглядався як компенсація, що буде отримана в майбутньому, і відображався в балансі як доходи майбутніх періодів. У наступному звітному періоді валовий прибуток, який був відкладений, включатиметься в звіт як окрема стаття визнаного доходу.

Одним із передумов застосування методу відшкодування витрат є чітке виділення витрат, які входять до собівартості реалізованих послуг, де вивезення твердих побутових відходів є предметом реалізації. Це передбачає чітке відокремлення витрат, пов'язаних з виробничим процесом за окремими аналітичними рахунками та видами наданих послуг. Оскільки як благоустрій, так і збір та транспортування сміття включають різноманітні виробничі витрати, важливо правильно визначити їх і включити до собівартості реалізації.

4. Аналіз звіту про фінансові результати є важливою складовою фінансового управління підприємством, оскільки він дозволяє виявити динаміку доходів, витрат та прибутків протягом певного періоду часу. Це дає

змогу керівництву планувати фінансові потреби та визначати шляхи оптимізації фінансових процесів. Повернення кредиту може зайняти значний час і залежить від структури балансу підприємства. Недоліки в структурі балансу можуть вплинути на спроможність підприємства повернути позику, що свідчить про необхідність перегляду управлінських стратегій.

Додатково, порівняння операційних ризиків з фінансовими у балансі дозволяє оцінити загальний фінансовий стан підприємства та ризики, пов'язані з процентними витратами. Розуміння та управління фінансовими потоками допомагає забезпечити баланс між коротко- та довгостроковими потребами підприємства, що є ключовим для успішної діяльності та стійкості у змінних умовах ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик Т. О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка і прогнозування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. е. наук: 08.00.08. Київ. 2009. 24 с.
2. Бондаренко О, Онищенко В. Як видавати, обліковувати та оподатковувати підзвітні кошти (2023) Головбух URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7738-pdzvtn-koshti-vidacha-oblk-ta-opodatkuvan-pya> (дата звернення 07.04.2024 р.)
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит”; за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – [5-те вид., доп. і перероб.] – Житомир : ПП “Рута”, 2003. – 726 с.
4. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутиця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2009. – 912 с.
5. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. е. наук: 08.00.04. Харків. 2009. – 25 с.
6. Гнатюк Т.М., Шкроміда, В.В. (2014). Актуальні аспекти нормативної регламентації аналізу господарської діяльності підприємств. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності: монографія, Івано-Франківськ, 83-96.
7. Греченко Ю. А. Основні теоретичні підходи до визначення поняття прибутку. Економіка розвитку. 2009. Вип. 4. С. 58 – 60.
8. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Посібник / В. В. Шкроміда, М. М. Василюк, Т. М. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016 – 219 с.

9. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. – 2015. – 310 с.
10. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.
11. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. 16.07.1999., № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
12. Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. (2016) Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: Навчальний посібник. Тернопіль : ТАЙП, (2016). – 283 с.
13. Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон. 13.03.98 № 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text>
14. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. – 496 с.
15. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 395 с.
16. Корнилюк. Р. Коефіцієнтний фінансовий аналіз. Електронний ресурс. URL: <https://blog.youcontrol.market/koiefitsiientnii-finansovii-analiz/> (дата звернення 11.04.2024 р.)
17. Кручак Л. В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / Л. В. Кручак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 22. - С. 161-165. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_22_37.
18. Кулик А. Теорія економічного аналізу. (2018). Теорія економічного аналізу: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім “Персонал”», - 452 С.

19. Л. Безкоровайна Розрахунки з підзвітними особами: здійснюємо та обліковуємо (2022) Новий бюджетний облік, № 6 URL: <https://ibuhgalter.net/material/1353/26606> (дата звернення 07.04.2024 р.)
20. Лист Державної податкової адміністрації України № 759/10/20-2117 від 27.01. 1998, щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій.
21. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси : Навч. посіб. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.
22. Майборода, О. Є., Косарева, І. П., Корабейнікова, І. О. (2018). Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. Економіка і суспільство, (15), 396-402.
23. Марусич, О., Шарманська, В. (2022). Дескриптивні засади ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її репрезентація у звітності. Економіка та суспільство, (35) URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1090/1047>
24. Мелень О. В., Майструк О. Д. Дослідження та аналіз проблемних питань організації обліку фінансових результатів. Економіка та суспільство. 2017. Вип. №13. С. 1385–1390
25. Мелень О. В., Полтавець О. В. Фінансові результати діяльності підприємства: визначення, класифікація, управління. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. економічні науки. 2017. Вип. 46 /1264/ – С. 109.
26. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. Затверджено наказом Міністерства фінансів України 28.03.2013 № 433 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 11.04.2024 р.)
27. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку. Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 356 29.12.2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 09.04.2024 р.)

28. Наказ Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства

29. Наказ Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006, про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки

30. Наказ Міністерства фінансів України № 59 від 13.03.98 про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

32. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

33. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. Економіка. управління. інновації. 2010. № 2 (4). С. 213 – 228

34. Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора: підручник / В. А. Пипко, Л. Н. Булавина – М.: Фінанси і статистика, 2011.- 592 с.

35. Писаревський І. М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. (2008) Менеджмент організацій: Навчальний посібник. – Харків: ХНАМГ, – 133.

36. Підгорний, А. З. (2001). Теорія статистики: навчальний посібник. Одеса: ОДЕУ. – 145 с.

37. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

38. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти” затверджене наказом Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.2001 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення 08.04.2024 р.)

40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99. № 290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” затверджене наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> дата звернення 08.04.2024 р.)

42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Спрощена фінансова звітність” затверджене наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#n14> (дата звернення 08.04.2024 р.)

44. Рекомендації Центральної спілки споживчих товариств України, від 28.07.2006, Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств.

45. Скасюк Р. В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbu.gov.ua/portall/natural/npkntu_e.

46. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навч. посіб.-К.: “Знання”, 2015.- 647 с.

47. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. – Київ : Алерта, 2011. – 976 с

48. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навчальний посібник / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Київ : МАУП, 2014. – 288 с.
49. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
50. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. – 616 с.
51. Фінансовий облік : підручник; 3-тє вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.
52. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / укладачі : С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с
53. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 650 с.
54. Фінансовий облік-1: конспект лекцій / укладач І. М. Бурденко. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 85 с.
55. Фінансові результати: сутність та зміст, класифікація URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17497/>
56. Худолій Л. М. Теорія фінансів : навчально-методичний посібник . – Київ : Вид-во Європ. унту, 2013. – 167 с.
57. Шкроміда В.В., Шкроміда Н.Я., Гнатюк Т.М. (2023) Модифікація документування у контексті цифровізації бухгалтерського обліку. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. Вип. 19. Т. 2. С. 69-78 DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.69-78>